

Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite u Republici Hrvatskoj

---

Burić, Igor

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:855968>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Veleučilište u Karlovcu
Odjel sigurnosti i zaštite
Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Igor Burić

**OVLASTI OSOBA KOJE OBAVLJAJU
POSLOVE
PRIVATNE ZAŠTITE
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2015.

Karlovac University of Applied Sciences
Safety and Protection Department
Profesional graduate study of Safety and Protection

Igor Burić

**POWERS OF PERSONS THAT
CONDUCT PRIVATE SECURITY
OPERATIONS IN THE REPUBLIC OF
CROATIA**

Final paper

Karlovac, 2015.

Veleučilište u Karlovcu
Odjel sigurnosti i zaštite
Specijalistički diplomski stručni studij sigurnosti i zaštite

Igor Burić

**OVLASTI OSOBA KOJE OBAVLJAJU
POSLOVE
PRIVATNE ZAŠTITE
U REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Mentor:

Davor Kalem, struč.spec.krim.

Karlovac, 2015.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU

Stručni / specijalistički studij: SIGURNOST I ZAŠTITA
(označiti)

Usmjerenje: ZAŠTITA NA RADU Karlovac,

ZADATAK ZAVRŠNOG RADA

Student: IGOR BURIĆ Matični broj: 042.0413030

Naslov: OVLASTI OSOBA KOJE OBAVLJASU POSLOVE PRIVATNE
ZAŠTITE U REPUBLICI HRVATSKOS

Opis zadatka:

- NAVESTI KRATKU POVIJEST ZAŠTITE I SIGURNOSTI U SVIJETU
- NAVESTI POVIJEST ZAŠTITE I SIGURNOSTI U RH (STANJE PRIJE 1990. I POSLIJE 1990.)
- KOMPARIRATI OVLASTI I ODGOVORNOSTI PRIVATNE I JAVNE SIGURNOSTI
- OPISATI OVLASTI PRIVATNE ZAŠTITE KROZ PERIODE DONOŠENJA ZAKONSKIH PROPISA, TOJASNITI RAZLIKE I PROMJENE (OVLASTI PRIJE 1990. I POSLIJE, DONOŠENJE ZAKONA 1996. I 2003. GODINE)
- OVLASTI DRUGIH OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE PRIVATNE ZAŠTITE PO DRUGIM PROPISIMA (REDARI - ZAKON O JAVNIM OKUPljanjIMA, ZAKON O SPRJEČAVANJU NEREDA NA ŠPORTSKIM NATJECANJIMA, RENDŽERI - ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE
- PO MOGUĆNOSTI OPISATI JEDAN KONKRETAN DOGAĐAJ GDJE JE BLO PRIMJENA OVLASTI

Zadatak zadan:

Rok predaje rada:

Predviđeni datum obrane:

Mentor:

Predsjednik Ispitnog povjerenstva:

Zahvaljujem se svom mentoru Davoru Kalemu, struč. spec. krim., na korisnim savjetima i uputama za pisanje ovog rada, kao i na velikom strpljenju i izvrsnoj komunikaciji kroz cijelo vrijeme nastajanja rada.

Zahvaljujem se svojoj supruzi Ines na razumijevanju i velikoj pomoći i podršci kroz cijelo vrijeme studiranja i pisanja ovog rada.

Posebna zahvala mojoj dvogodišnjoj kćerkici Tiji zbog koje sam imao poseban motiv privesti studiranje kraju u što kraćem roku.

Veliko hvala svima!

SAŽETAK: Sigurnost i zaštita su pojmovi koji se često upotrebljavaju u svim područjima ljudske djelatnosti. To je i razumljivo jer je sigurnost jedna od temeljnih potreba čovjeka, države, zajednice ili neke druge skupine. Na tom području susrećemo se s dva sustava sigurnosti. Jedan je javni koji tradicionalno pripada državi, a drugi privatni. Kod javnog sustava sigurnosti u pravilu se upotrebljavaju nazivi nacionalna sigurnost, javna sigurnost, javna zaštita, pravna zaštita, socijalna sigurnost, sigurnost u prometu i dr., dok se kod privatnog sustava sigurnosti koriste nazivi privatna sigurnost, privatna zaštita, zaštitarstvo i dr.

U ovom radu opisane su ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite; provjera identiteta osoba, davanje upozorenja i zapovijedi, pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava, osiguranje mjesta događaja, privremeno ograničenje slobode kretanja, uporaba tjelesne snage, uporaba vatrenog oružja, uporaba zaštitarskog psa.

Osim zakonskih temelja i opisa primjene navedenih ovlasti, u radu je dan osvrt i na usporedbu tih ovlasti u odnosu na ovlasti policije. Također su opisane ovlasti redara na javnim skupovima i športskim natjecanjima te čuvara prirode.

Ključne riječi: *sigurnost, zaštita, privatna, javna, ovlasti, čuvar, zaštitar, osoba, identitet, provjera, pregled, upozorenje, zapovijed, sloboda kretanja, mjesto događaja, tjelesna snaga, vatreno oružje, zaštitarski pas, redari, javni skup, športsko natjecanje, policija, čuvari prirode.*

Powers of persons that conduct private security operations in the Republic of Croatia

SUMMARY: Security and protection are terms which are most frequently used in all areas of human activities. This is understandable since safety is one of the basic requirements of people, country, community or some other group. In this we are confronted with two types of security. One traditionally belongs to the government, and the other is in private sector. Public security is generally referred as national security, public safety, public protection, legal protection, social security, traffic safety etc., while in private security terms used are private security, private protection etc.

In this text are described powers of persons that conduct private security operations, checking the identity of persons, giving warnings and orders, searching of persons, property and means of transportation, securing the crime scene, temporary restriction of the freedom of movement, use of physical force, use of firearms and use of security dog.

Except of legal basic and description of use this powers, the text provides a brief overview comparison between those powers and police powers.

Also, in this text are described powers of monitors on public meetings and sporting events and guardians of nature.

Key words: *safety, protection, private, public, powers, guardian, security guard, person, identity, check, search, warning, order, freedom of movement, crime scene, physical force, firearms, security dog, monitor, public meeting, sporting event, police, guardians of nature.*

SADRŽAJ

IV

Stranica

ZAVRŠNI ZADATAK.....	I
PREDGOVOR.....	II
SAŽETAK.....	III
SADRŽAJ.....	IV
1. UVOD.....	4
1.1. Predmet i cilj rada.....	4
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	5
2. POVIJEST PRIVATNE ZAŠTITE.....	6
2.1. Povijest privatne zaštite u svijetu.....	6
2.2. Povijest privatne zaštite u Republici Hrvatskoj.....	8
3. DJELATNOST PRIVATNE ZAŠTITE.....	12
4. OVLAŠTI OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE.....	16
PRIVATNE ZAŠTITE.....	16
4.1. Razdoblje prije 1990. godine.....	16
4.2. Razdoblje od 1996. do 2003.....	17
4.3. Razdoblje nakon 2003. godine.....	18
4.3.1. Provjera identiteta osobe.....	20
4.3.2. Davanje upozorenja i naredbi.....	21
4.3.2.1. Razlika između upozorenja i zapovijedi.....	22
4.3.3. Privremeno ograničavanje slobode kretanja.....	23

4.3.4. Pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava.....	24
4.3.5. Osiguranje mjesta događaja	26
4.3.6. Uporaba zaštitarskih pasa.....	27
4.3.7. Uporaba tjelesne snage	28
4.3.8. Uporaba vatrenog oružja.....	29
5. USPOREDBA OVLASTI PRIVATNE I JAVNE.....	32
SIGURNOSTI.....	32
5.1. Provjera identiteta osobe	34
5.2. Davanje upozorenja i zapovijedi	34
5.3. Privremeno ograničavanje slobode kretanja.....	35
5.4. Pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava	35
5.5. Osiguranje mjesta događaja.....	36
5.6. Uporaba sredstava prisile.....	37
5.6.1. Uporaba zaštitarskih pasa.....	38
5.6.2. Uporaba tjelesne snage	38
5.6.3. Uporaba vatrenog oružja.....	39
6. OVLASTI DRUGIH OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE PRIVATNE ZAŠTITE. 41	
6.1. Redari.....	41
6.1.1. Redari na javnim okupljanjima	41
6.1.2. Redari na športskim natjecanjima	43
6.2. Čuvari prirode	45
7. POLOŽAJ ZAŠTITARA U NOVČARSKIM INSTITUCIJAMA.....	49

7.1. Materijalni položaj zaštitara	52
8. ZAKLJUČAK.....	54
9. LITERATURA	56
10. PRILOZI.....	58

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Pojam sigurnosti potječe od latinske riječi „securita“ što doslovno znači sigurnost, odnosno „securas“ što znači siguran, bezbrižan, pouzdan, neustrašiv, čvrst. Niz je definicija sigurnosti pa tako Javorović¹ (1997) smatra da je sigurnost stanje i stupanj otpornosti i zaštićenosti od ugroženosti i opasnosti. Vršec (2000) je mišljenja da je sigurnost jedan od centralnih činitelja društvenog života i rada i da se sigurnost shvaća kao jedan od egzistencijalnih ljudskih problema koji do punog izražaja dolazi tek onda kad se čovjek nađe u kriznim okolnostima. Nema definicije za koju se može tvrditi da je jedina ispravna, ali se općenito može reći da je sigurnost stanje u kojem je ugroženost društvenog života i rada svedena na minimalnu razinu.[8]

Važnu ulogu u sigurnosti svakako zauzima djelatnost privatne zaštite koja obuhvaća djelatnost zaštite osoba i imovine koje se obavljaju tjelesnom ili tehničkom zaštitom, uz primjenu pravila postupanja propisanih u Zakonu o privatnoj zaštiti².(u daljnjem tekstu: Zakon)

Kada su ispunjeni Zakonom propisani uvjeti, čuvari i zaštitari imaju određene ovlasti koje smiju primijeniti tijekom obavljanja poslova tjelesne zaštite. Pri tome treba napomenuti da nemaju sve osobe koje obavljaju poslove privatne zaštite jednake ovlasti, što je zakonodavac jasno razgraničio, kao što je i točno utvrđeno gdje, odnosno na kojim mjestima i u kojim objektima se te ovlasti smiju primijeniti.

Tijekom pružanja usluga iz djelokruga privatne zaštite, osnovna zadaća osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite je zaštita imovine korisnika usluga i to mjerama i radnjama koje su usmjerene na sprečavanje počinjenja kaznenih djela, prekršaja i drugih štetnih događaja unutar šticećenog objekta i prostora ili tijekom prijenosa ili prijevoza vrijednosnih pošiljki i dragocjenosti. Zaštitari i čuvari imaju i posebnu ulogu osiguranja mjesta događaja do dolaska policije, kao i postupanja po zapovijedima policije zbog čega je vrlo važno da su dužnosti i ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite u Republici Hrvatskoj jasno utvrđene zakonskim propisima.

---

¹ Nađ, I., Djelatnost i ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, Sigurnost i privatna zaštita, 2012.

² Zakon o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

Cilj ovog rada je jasno prikazati ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite u Republici Hrvatskoj, usporedba istih ovlasti s ovlastima policijskim službenika kao i suradnju između osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite i policijskih službenika.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Kako su ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, kao i postupanje policijskih službenika u Republici Hrvatskoj uređeni zakonskim i podzakonskim propisima, osnovni izvori podataka za pisanje ovog rada su upravo zakoni i pravilnici ove tematike. Uz navedeno, kao vrlo važan i koristan izvor podataka ističe se stručna literatura, odnosno udžbenici i stručni članci.

2. POVIJEST PRIVATNE ZAŠTITE

2.1. Povijest privatne zaštite u svijetu

Povijest privatne zaštite veže se uz pojmove samopomoći i samozaštite³. Pojam samopomoći ne daje jasne smjernice što je to poštena i pravična pravda u samozaštiti, međutim, običajno pravo razvilo je pojam opravdane (ne)smrtonosne sile u zaštiti nečije imovine što bi značilo da zakon nije opraštao uporabu smrtonosne uzvratne sile ako bi neka kriminalna radnja prijetila samo imovini obzirom da se opravdano smatralo da je ljudski život vredniji od imovine.

S druge strane, pojam samozaštite ne isključuje korištenje smrtonosne sile u zaštiti života, ali da bi takva sila bila legitimna mora biti opravdana i proporcionalna sili koja prijeti. Osoba može koristiti silu u obrani svog života, svoje obitelji i drugih ljudi.

Potreba za tjelohraniteljima ima svoju dugu povijest. Naime, poznato je da su još faraoni imali svoje osobne čuvare, samuraji su čuvali feudalce u Japanu prema posebnom kodeksu časti koji se zove bushido, pretorijanci su bili čuvari vladara u Rimskom Carstvu, a Svetog Oca i danas čuva poznata švicarska garda.

Razvoju sigurnosti, pa i privatne, doprinijelo je stvaranje prve policijske snage u Engleskoj – Metropolitanske policije još 1829. godine. Daljnji razvoj privatne sigurnosti ostvaruje se kroz širenje Amerike na zapad u razdoblju od 1840. do 1850. godine. Naime, rast privatnog poslovanja pokrenutog industrijskom revolucijom i komercijalnog sektora tijekom tog razdoblja nadrastao je javne policijske agencije koje nisu bile u mogućnosti, ili nisu željele, osigurati potrebnu sigurnost. Ovdje se postavlja i pitanje interesa države da skrbi o javnim interesima i imovini obzirom da se javna sigurnost financira iz državnog proračun, a zapošljavanjem zaštitarskih snaga od strane tvrtki suočenih sa kriminalom, trošak snose

---

³ U pravu se radi o institutima nužne obrane i krajnje nužde. Nužna obrana je osnovni razlog isključenja protupravnosti, a Kaznenim zakonom je definirana kao "ona obrana koja je prijeko potrebna da počinitelj od sebe ili drugog odbije istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad." Odredbe o nužnoj obrani sadržane su i u Zakonu o policiji, Zakonu o privatnoj zaštiti te Prekršajnom zakonu.

Krajnja nužda je također razlog isključenja protupravnosti pri čemu je djelo počinjeno radi toga da bi počinitelj od sebe ili drugog otklonio istodobnu opasnost koja se na drugi način nije mogla otkloniti, a učinjeno je lo manje od onog koje je prijetilo.

Osnovna razlika između nužne obrane i krajnje nužde je to što se kod krajnje nužde opasnost sastoji u protupravnom napadu čovjeka koja se otklanja povredom napadačevih dobara, a kod krajnje nužde se radi o svim ostalim oblicima opasnosti. Kod krajnje nužde je bitno da li je obrambena radnja prijeko potrebna da se očuva ugroženo dobro (načelo samozaštite) i osoba u krajnjoj nuždi dužna se uvijek ukloniti opasnosti, dok se napadnuti kod nužne obrane u pravilu ne mora uklanjati napadu.[6]

upravo te tvrtke. Kako je javna policija djelovala samo na gradskom području, a nadležnost joj je bila strogo definirana i ograničena, velike poslovne tvrtke i industrije, suočene s kriminalom i neefikasnošću policije, počele su zapošljavati svoje vlastite zaštitarske snage.

Prometna industrija bila je instrumentalna u razvoju privatne sigurnosti. Henry Wells i William G. Fargo osnovali su 1850. godine American Express Company and Wells Fargo kao uslugu za pružanje zaštite u komercijalnom prijevozu roba. Poduzete zaštitne mjere uključivale su korištenje naoružanih čuvara, blindiranih vlakova, kočija, jahača koji su prenosili poštanske pošiljke u kratkom vremenu mijenjajući konje na usputnim postajama Wells Farga te usluge ekspertnih istražitelja.

Važna uloga u razvoju privatne zaštite pripisuje se i Allanu Pinkertonu. Allan Pinkerton[10], koji je bio rođen u Škotskoj, emigrirao je u SAD, nakon smrti oca policajca. Godine 1846. imenovan je zamjenikom u okrugu Cooc, a 1850. godine prvim policijskim detektivom u Chicagu. Nakon toga je napustio policiju da bi osnovao privatnu detektivsku agenciju specijaliziranu za pružanje istražiteljskih usluga i usluga osiguranja za željeznice i industrijske organizacije. Pinkertonova reputacija vrhunskog detektiva donijela mu je veliki međunarodni ugled. Tako su za vrijeme Građanskog rata Pinkertonova agencija i njezini agenti pružali Sjeveru usluge prikupljanja obavještajnih podataka i kontrašpijunaže. Uz te poslove, pružali su i osobnu zaštitu predsjedniku Lincolnu.

Nakon Građanskog rata, Pinkerton se vratio privatnim poslodavcima i zbog relativno malog broja javnih agencija za provođenje zakona, u sprezi s ograničenjima nadležnosti, njegova agencija bila je jedina s istinskim nacionalnim sposobnostima.[1] Više od 50 godina njegovi djelatnici, takozvani Pinks, bili su jedini službenici uključeni u međudržavne aktivnosti osiguranja zaštite na transkontinentalnim željeznicama i multilokacijskim industrijskim koncernima. Najveći uspjeh Pinkertonove agencije je bilo uništenje južnjačke bande Jesea Jamesa⁴.

---

⁴ Jasse Woodson James rođen je u Clay County, Missouri, 15. rujna 1847. Bio je američki razbojnik, pljačkaš banaka i vlakova, vođa bande i ubojica te najpoznatiji član bande James-Younger. Poznat je postao tijekom života, dok je nakon smrti postao jedan od legendarnih likova Divljeg zapada. Jesse i njegov brat Frank James tijekom američkog građanskog rata bili su pripadnici konfederacijske gerile te su bili optuženi za sudjelovanje u zločinima protiv sjevernjačkih vojnika. Poslije rat su postali dio raznih bandi te su pljačkali banke, poštanske kočije i vlakove. U modernijim interpretacijama Jesse James se često prikazuje kao sličan Robinu Hoodu, pljačkaš bogatih koji dijeli siromašnima, iako ne postoje dokazi o tome. Jesse Jamesa je 03. travnja 1882. ubio Robert Ford, koji je bio dio bande i živio sa Jesse Jamesom u kući, jer se nadao da će dobiti nagradu koju je država ponudila za Jessea.[10]

Međutim, presudnim trenutkom za privatnu sigurnost smatra se ubojstvo američkog predsjednika Abrahama Lincolna 14. travnja 1865. godine kada je John Wilkes Booth povukao okidač za vrijeme kazališne predstave u vrijeme kada su Pinkertonovi agenti koji su ga čuvali u pauzi predstave napustili štíćeni prostor i otišli na piće.

Godine 1889. osnovana je kompanija Brink's incorporated⁵, a 1909. osnovana je privatna detektivska agencija kojoj je glavni klijent bila američka bankarska asocijacija. Kompanije Pinkerton i Brink's nastavile su djelovati sve do danas, kao i Berns koja od 2000. godine djeluje u sastavu Securitas AB⁶. [1]

Razvoj suvremene privatne sigurnosti nakon Drugog svjetskog rata u velikoj mjeri je uvjetovan razvojem svjetskog tržišta, tehnološkom evolucijom dobara, usluga i prijenosa novca, kada potreba za uslugama privatne zaštite postaje sve izraženija.

Prema statističkim podacima, do sredine 1970. – tih više od 500.000 ljudi bilo je zaposleno u privatnoj sigurnosti i već tada je taj broj premašivao broj zaposlenih u javnom sektoru, a prema procjenama je do 1985. broj osoba zaposlenih na poslovima privatnog osiguranja dosegnuo 700.000⁷. [1]

Budućnost privatne sigurnosti nije upitna, ali uz sve veći broj novi pojava i izazova suvremenog svijeta, i ova profesija se sa istima mora suočavati i konstantno usavršavati u svrhu unapređenja daljnjeg rada.

2.2. Povijest privatne zaštite u Republici Hrvatskoj

Različiti oblici zaštite osoba, imovine i objekata postoje već od prvobitnih zajednica, a na području današnje Republike Hrvatske razvoj zaštite osoba i imovine vidljiv je iz statuta autonomnih gradova kojima su uređivali svoju upravu. Tako je Grad Split donio svoj statut 1312. godine, u vrijeme hrvatsko-ugarskih vladara i u Splitu su, kao i u mnogim drugim

---

⁵ Brink's Incorporated-osnovana u Chicagu 05. svibnja 1859. godine kada je Perry Brink kupio vagon sa konjskom vučom i obavio svoju prvu dostavu. Vagon je nosio ime njegove nove kompanije - Brink's City Express. U svojim počecima Brink je koristio svoj vagon za transport putničke prtljage između željezničkih postaja u Chicagu i hotela. 1871. godine veliku požar u Chicagu je uništio oko 18 000 zgrada, uključujući i sjedišta Brink's City Express, iako su Brinkovi konji i vagoni bili spašeni i kompanija je ponovno poslovala u roku od tjedan dana. Kompanija se kroz godine razvijala i nastavila poslovanje sve do današnjih dana. [10]

⁶ Securitas AB – sigurnosna služba osnovana u Helsingborgu u Švedskoj 1934. godine kada je Erik Philip-Sorensen kupio malu zaštitarsku tvrtku. Služba je rasla kupnjom nekoliko manjih zaštitarskih tvrtki, prvenstveno u južnoj Švedskoj. Danas služba ima oko 300.000,00 zaposlenih u preko 60 zemalja svijeta. [10]

⁷ Dobranović, Ž., Mihaljević, B., (2008.) *Privatna zaštita u normi i praksi*, Velika Gorica, VVG

gradovima, aktivno djelovale noćne straže. Posebni čuvari postavljali su se za nadzor prijevoza žita, za što su dobivali i plaću, poznato je da su postojali i čuvari vinograda te posebno izabrani čuvari za zaštitu Marjana.

Kralj Bela IV⁸ priznao je Gradu Zagrebu Zlatnom bulom slobodnosti i prava slobodnog kraljevskog grada pa su tako u Zagrebu, temeljem prava mača odnosno prava sudbenosti i izvršenja kazni, određene kazne za razbojništva, krađe i ubojstva. Prema Statutu, službu redarstva obavljali su gradski kapetan, gradski kaštelan, gradski vratari grabanti te noćni čuvari.[1]

Prvi propisi koji su uređivali područje privatne zaštite počeli su se javljati tridesetih godina dvadesetog stoljeća obzirom da se sa industrijskom revolucijom počela razvijati privatna zaštita kao posebna djelatnost jer se često dešavalo da država nije mogla pružiti dovoljno zaštite tvornicama ili pojedincima.

U razdoblju od 1946. do 1951. godine zaštitu poduzeća, zavoda i ustanova obavljala je posebna služba pod nazivom „Industrijska narodna milicija“ čija je zadaća na području poduzeća, zavoda i ustanova bila:

- osiguranje zgrada, postrojenja i imovine poduzeća, zavoda i ustanova,
- nadzor nad sumnjivim osobama,
- otkrivanje i sprječavanje sabotaza,
- kontrola i održavanje javnog reda i mira,
- otkrivanje i sprječavanje pojava koje mogu ugroziti sigurnost,
- prijavljivati prekršitelje i izvršitelje kaznenih djela,
- sudjelovati u gašenju požara,
- u slučaju potrebe, obavljati i druge poslove iz djelokruga zaštite[1].

Prva specijalizirana tvrtka za zaštitarsku djelatnost po imenom „Sigurnost“ osnovana je 1951. u Zagrebu nakon čega su se počele osnovati zaštitarske tvrtke i u drugim gradovima diljem Hrvatske. U većim tvornicama kao što su bile „Đuro Đaković“ u Slavonskom Brodu, „Rade Končar“ i „Kraš“ u Zagrebu, Željezara u Sisku, osnovane su posebne organizacije koje su se bavile isključivo zaštitom osoba i imovine.

---

⁸ Bela IV – hrvatsko – ugarski kralj (1235. – 1270.) iz dinastije Arpadovića. Bio je jedan od najvećih vladara iz dinastije i obnovitelj kraljevstva nakon velike provale Tatara 1241. godine. Značajan je i njegov doprinos nastajanju i razvitku slobodnih kraljevskih gradova, među njima i Zagreba, koji je dobio te povlastice Zlatnom bulom 1242. godine.

Proces podružtvljanja zaštite započeo je usporedno s procesom predaje tvornica radnicima na upravljanje tako da su radne organizacije same pristupile organiziranju zaštite svojih objekata, a industrijska milicija je ukinuta. U razdoblju od 1951. do 1963. godine nije bilo zakonskih propisa koji bi uređivali zaštitu objekata i imovine pa su poduzeća tu djelatnost uređivala prema internim propisima. Tako su organizirale vlastite službe fizičke i tehničke zaštite ili su te poslove povjeravale specijaliziranim organizacijama.

Godine 1963. Savezni sekretarijat za unutrašnje poslove donosi Pravilnik o službi osiguranja imovine, privrednih organizacija i ustanova temeljem kojeg su mnoga poduzeća uvela službu zaštite imovine i objekata i time znatno popravila stanje sigurnosti.

Novo razdoblje u razvoju zaštitarske djelatnosti u Hrvatskoj započinje 1976. godine donošenjem Zakona o osnovama društvene samozaštite, a kojim zakonom su bili propisani osnovni zadaci fizičke i tehničke zaštite.

Proces privatizacije sigurnosti započeo je u Republici Hrvatskoj razvojem novih gospodarskih i društvenih odnosa 1990. godine nakon čega Zakon o osnovama društvene samozaštite nije više bio u skladu s novim društvenim odnosima pa se zakonska načela i pravila nisu više mogla primjenjivati.

Tako je 1996. godine u Republici Hrvatskoj donesen novi Zakon o zaštiti osoba i imovine koji je stupio na snagu 01. prosinca 1996. godine.

Obzirom da je predmetnim Zakonom o zaštiti osoba i imovine bila uređena zaštitarska djelatnost, uvjeti za osnivanje i ustrojavanje trgovačkih društava te obavljanje poslova zaštite osoba i imovine, upravo taj propis, unatoč činjenici što je u međuvremenu znatno mijenjan i poboljšavan, može se smatrati temeljem sadašnjeg pravnog okvira privatne zaštite, ali i temeljem profesionalnog razvoja u skladu s europskim standardima.

Potpuno novi Zakon o privatnoj zaštiti donesen je 2003. godine, a dvije izmjene i dopune istog uslijedile su 2010. godine te je kao takav trenutno važeći propis. Izmjene Zakona iz 2010. godine bile su u skladu s pristupnim pregovorima za ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju i mogućnošću da odgovorna osoba u tvrtkama koje se bave poslovima privatne zaštite bude i stranac. Tako iz članka 10. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privatnoj zaštiti⁹ proizlazi da se od uvjeta¹⁰ koje moraju ispunjavati osobe

---

⁹ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o privatnoj zaštiti ("Narodne novine" br. 31/2010)

odgovorne za poslove privatne zaštite u pravnoj osobi ili kod obrtnika, uvjet da ta osoba ima prebivalište odnosno odobren boravak u Republici Hrvatskoj i uvjet poznavanja hrvatskog jezika i latiničnog pisma najmanje na razini koja je potrebna za nesmetanu i nužnu komunikaciju, ne primjenjuju na državljane država članica Europske unije i država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru.

Ovim Zakonom dolazi do novog razdoblja u sustavu sigurnosti i zaštite obzirom da su u Zakon unesena neka rješenja koja izražavaju visoke standarde u ovoj djelatnosti. Ciljano se željelo urediti način obavljanja djelatnosti zaštite osoba i imovine koju ne osigurava država i iznad opsega koji osigurava država pa su tako utvrđeni međusobni odnosi između policije i privatne zaštite te odgovornost za kontrolu i suzbijanje kriminala.

Prije pristupanja Europskoj uniji, Republika Hrvatska bila je obvezna uskladiti svoje zakonodavstvo sa pravnom stečevinom Europske unije, ali u području privatne zaštite to nije bio slučaj. Naime, područje privatne zaštite u zemljama članicama Europske unije jedno je od rijetkih područja koje do sada još nije usklađeno na europskoj razini. Postoje nacionalna zaštitarstva država članica Unije i u svakoj od država članica vrijede različiti kriteriji i zahtjevi.

Ulaskom Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije nisu se dogodile znatnije promjene u području zakonodavstva koje regulira privatnu zaštitu, ali su konstantno nužna poboljšanja u pojedinim područjima, kako zbog tehnološkog razvoja, tako i zbog općih gospodarskih prilika i sigurnosnog stanja.

---

¹⁰ Člankom 18. Zakona o privatnoj zaštiti propisani su uvjeti koje mora ispunjavati osoba odgovorna za poslove privatne zaštite u pravnoj osobi ili kod obrtnika:

1. prebivalište, odnosno odobren boravak u Republici Hrvatskoj,
2. 18 godina života,
3. najmanje stručni naziv stručni pristupnik ili stručni prvostupnik
4. po zakonu ovlaštena zastupati pravnu osobu u kojoj je zaposlena na najmanje pola radnog vremena, odnosno vlasnik obrta,
5. opća zdravstvena sposobnost,
6. nije pravomoćno osuđena ili se protiv nje ne vodi kazneni postupak za kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, osim za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz nehaja, koja za posljedicu ima tjelesnu ozljedu ili materijalnu štetu, odnosno za istovjetno djelo u zemlji čiji je državljanin ili u kojoj ima prebivalište,
7. nije, u posljednje tri godine prije imenovanja, pravomoćno osuđena za prekršajno djelo s elementima nasilja, odnosno istovjetno djelo u zemlji čiji je državljanin ili u kojoj ima prebivalište,
8. ispunjava sigurnosne uvjete, koje provjerom utvrđuje nadležna sigurnosna služba,
9. poznaje hrvatski jezik i latinično pismo najmanje na razini koja je potrebna za nesmetanu i nužnu komunikaciju.

3. DJELATNOST PRIVATNE ZAŠTITE

Djelatnost privatne zaštite u Republici Hrvatskoj, odnosno način obavljanja djelatnosti zaštite osoba i imovine koju ne osigurava država i iznad opsega koji osigurava država, uvjeti za obavljanje te djelatnosti, uvjeti i način rada osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite te nadzor njihova rada uređeni su Zakonom o privatnoj zaštiti i Pravilnikom o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite.¹¹

Osnovna svrha i strategija privatne zaštite je preventivno djelovanje u području sigurnosti, odnosno poduzimanje dopuštenih radnji i mjera od strane osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite radi sprečavanja i otkrivanja štetnih pojava i protupravnih radnji koje ugrožavaju tjelesnu nepovredivost i narušavaju dostojanstvo osobe te umanjuju vrijednost imovine koja je predmet zaštite, unutar prostora ugovornog odnosa i nadležnosti.

Djelatnost privatne zaštite obuhvaća poslove koji imaju za cilj zaštitu osoba i imovine, a osobito:¹²

- osiguranje mirnih prosvjeda i okupljanja
- osiguranje stambenih i poslovnih prostora
- neposredna tjelesna zaštita osoba (tjelohranitelj)
- zaštita prirodnih dobara i okoliša
- osiguravanje i pratnja novca, vrijednosnih papira i dragocjenosti.

Iz navedenih poslova koji se obavljaju u okviru djelatnosti privatne zaštite proizlazi kako je temeljna zadaća tih poslova sprečavanje i otkrivanje štetnih pojava i protupravnih radnji koje ugrožavaju tjelesnu nepovredivost i narušavaju dostojanstvo osobe te umanjuju vrijednost imovine koja je predmet zaštite.

Temeljem Zakona djelatnost privatne zaštite mogu obavljati pravne osobe koje su registrirane za obavljanje poslova privatne zaštite kod nadležnog trgovačkog suda, osim tajnih društava. Obrtnici mogu obavljati poslove tehničke zaštite, a poslove tjelesne zaštite samo za vlastite potrebe.

---

¹¹ Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite („Narodne novine“ br. 45/04)

¹² Članak. 5. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

Uz spomenute pravne osobe i obrtnike, djelatnost privatne zaštite mogu obavljati i pravne osobe i obrtnici država članica Europske unije i država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru, sukladno važećim propisima u Republici Hrvatskoj.

Pravne osobe i obrtnici ovlašteni za obavljanje poslova privatne zaštite te poslove mogu obavljati na temelju posebnog odobrenja koje izdaje nadležna policijska uprava, sukladno uvjetima koje propisuje ministar unutarnjih poslova. Privatna zaštita provodi se na temelju pisanog ugovora sklopljenog između pravnih osoba i obrtnika koji provode privatnu zaštitu i fizičkih i pravnih osoba kojima se zaštita pruža.

Poslove privatne zaštite moguće je obavljati unutar i oko štíćenog objekta, oko štíćene osobe i iznimno na javnoj površini na temelju odobrenja nadležne policijske uprave, a na prijedlog jedinice lokalne samouprave, s tim da je pravna osoba ili obrtnik koji će obavljati poslove privatne zaštite na javnoj površini dužan o tome pisanim putem izvijestiti policijsku upravu najkasnije 24 sata prije obavljanja poslova te priložiti ugovor s naručiteljem poslova.

Iz navedenih poslova koji se obavljaju u okviru djelatnosti privatne zaštite proizlazi kako je temeljna zadaća tih poslova sprečavanje i otkrivanje štetnih pojava i protupravnih radnji koje ugrožavaju tjelesnu nepovredivost i narušavaju dostojanstvo osobe te umanjuju vrijednost imovine koja je predmet zaštite.

Poslovi privatne zaštite razlikuju se prema svojoj složenosti te ovlastima osoba koje ih obavljaju pa tako razlikujemo poslove:

1. čuvara
2. zaštitara
3. zaštitara – tehničara.

Dopuštenje za obavljanje poslova tjelesne i tehničke zaštite izdaje Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske odnosno nadležna policijska uprava.

Uvjeti koje moraju ispunjavati osobe kojima se izdaje dopuštenje za obavljanje poslova privatne zaštite točno su propisani Zakonom pa je tako određeno da se dopuštenje za obavljanje poslova čuvara može izdati osobi koja¹³:

1. ima prebivalište odnosno boravak odobren u Republici Hrvatskoj¹⁴,

---

¹³ Članci 19. – 26. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

¹⁴ Osim za osobe koje su državljani država članica EU i država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru

2. ima 18 godina života
3. ima najmanje nižu stručnu spremu
4. ima opću zdravstvenu sposobnost
5. nije pravomoćno osuđena ili se protiv nje ne vodi kazneni postupak za kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti¹⁵, osim za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz nehaja
6. nije u posljednje tri godine prije podnošenja zahtjeva pravomoćno osuđena za prekršajno djelo s elementima nasilja¹⁶
7. koja udovoljava operativnoj provjeri koju provodi nadležna policijska uprava
8. ima položen stručni ispit za čuvara
9. poznaje hrvatski jezik i latinično pismo najmanje na razini koja je potrebna za nesmetanu i nužnu komunikaciju.

Dopuštenje za obavljanje poslova zaštitara može se izdati osobi koja uz uvjete koji se traže za čuvara, ispunjava još i sljedeće:

1. ispunjavati uvjete za držanje i nošenje oružja
2. završeno srednje obrazovanje u najmanje trogodišnjem trajanju
3. ima položen stručni ispit za zaštitara
4. ima posebnu zdravstvenu sposobnost.

Obzirom na karakter poslova koji obavljaju i niz opasnosti i teškoća s kojima se susreću u svakodnevnom radu, vrlo je važna kvalitetna osposobljenost i uvježbanost zaštitara i čuvara, kao i zakonita i stručna primjena raspoloživih ovlasti.

Izobrazbu čuvara i zaštitara može provoditi Ministarstvo unutarnjih poslova i ustanove po prethodnom odobrenju Ministarstva s tim da osobe koje imaju završenu srednju školu smjera čuvar/zaštitar, policajac ili pravosudni policajac te osobe koje su stekle stručni naziv

---

¹⁵ Kaznena djela protiv života i tijela (ubojstvo, teško ubojstvo, tjelesna ozljeda i sl.), protiv slobode i prava čovjeka i građanina (povreda prava na okupljanje i javni prosvjed, povreda prava na štrajk i dr.), protiv Republike Hrvatske (protudržavni terorizam, oružana pobuna), protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom (genocid, ratni zločin i dr.), protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa (silovanje, prisila na spolni odnošaj, bludne radnje i dr.), protiv časti i ugleda (uvreda i kleveta), protiv braka, obitelji i mladeži (dvobračnost, napuštanje djeteta i dr.), protiv imovine (krađa, teška krađa, razbojništvo i dr.), protiv okoliša (onečišćenje okoliša, protupravna gradnja i dr.), protiv zdravlja ljudi (prenošenje zarazne bolesti, nesavjesno liječenje i dr.), protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa (dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom, izazivanje prometne nesreće i dr.), protiv pravosuđa (lažno prijavljivanje kaznenog djela, sprječavanje dokazivanja i dr.), protiv vjerodostojnosti isprava (krivotvorenje isprave i dr.), protiv sigurnosti platnog prometa i poslovanja (krivotvorenje novca, utaja poreza i drugih davanja i dr.), protiv javnog reda (napad na službenu osobu, nasilničko ponašanje i dr.)

¹⁶ Prekršaji koji su kao takvi propisani Zakonom o prekršajima protiv javnog reda i mira (npr. remećenje javnog reda i mira svađom, tučom, vikanjem), obiteljsko nasilje, nasilje na športskim borilištima.

prvostupnik ili magistar, smjer kriminalistika, nisu dužne prolaziti izobrazbu, dok osobe sa tri godine radnog iskustva na poslovima policijskog službenika odnosno službenika Ministarstva unutarnjih poslova koji obavlja nadzor poslova privatne zaštite , na vojno – policijskim poslovima MORH-a, istražnim poslovima, poslovima državnog od odvjetništva pravosudnog policajca, pripadnika gardijskih postrojbi ili pripadnika sigurnosnih službi, ne moraju polagati stručni ispit za čuvara, zaštitara i zaštitara tehničara.

Slika 1. Zaštitar na dužnosti [11]

4. OVLAŠTI OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE PRIVATNE ZAŠTITE

4.1. Razdoblje prije 1990. godine

Razdoblje od 1973. godine do 1990. godine bilo je karakteristično po tome što je u pravni poredak tadašnje Jugoslavije uveden koncept tzv. društvene samozaštite pri čemu su postojala dva zakona koja su uređivala ovu oblast, i to: Zakon o osnovama društvene samozaštite¹⁷ i Zakon o sistemu društvene samozaštite. Navedeni zakon propisivao je osnovne zadatke fizičke i tehničke zaštite, a to su:

- čuvanje i osiguranje zgrada, postrojenja i drugih prostorija,
- sprječavanje i otkrivanje pojava koje mogu ugroziti ili nanijeti štetu imovini poduzeća,
- onemogućavanje pristupa nepozvanim osobama u zgrade, prostorije i druge prostore koje koristi poduzeće,
- poduzimanje i drugih zakonom dopuštenih mjera koje su bile potrebne za zaštitu i zaštitu radnika koji su taj rad obavljali.[1]

Navedeni zakoni temeljeni su na ustavnim odredbama koje su uređivale pitanja društvene samozaštite. Tako je prema Ustavu SFRJ društvena samozaštita funkcija samoupravnog društva koja se ostvaruje „aktivnostima radnih ljudi, građana, organizacija udruženog rada i drugih samoupravnih organizacija i zajednica, društveno – političkih zajednica radi zaštite ustavnog uređenja, samoupravnih prava radnih ljudi i drugih prava i sloboda čovjeka i osobne i imovinske sigurnosti radnih ljudi i građana te radi slobodnog društvenog razvoja.

Ustav SR Hrvatske govori o društvenoj samozaštiti isto kao i Ustav SFRJ, samo je još dodana i zaštita od elementarnih nepogoda, požara, poplava i društveno štetnih radnji i pojava.

---

¹⁷ Zakon o osnovama društvene samozaštite ("Narodne novine" br. 8/76 SR Hrvatske)

4.2. Razdoblje od 1996. do 2003.

Obzirom da je u Republici Hrvatskoj s procesom privatizacije od 1990. godine nadalje došlo do razvoja novih gospodarskih i društvenih odnosa, Zakon o osnovama društvene samozaštite iz 1976. godine nije više bio u skladu s novim društvenim odnosima pa se zakonska načela i pravila nisu više mogla primjenjivati.

Tako je 1996. godine u Republici Hrvatskoj donesen novi Zakon o zaštiti osoba i imovine koji je stupio na snagu 01. prosinca 1996. godine.

Prema navedenom zakonu čuvar je u obavljanju poslova tjelesne zaštite bio ovlašten¹⁸:

- utvrditi identitet osobe koja ulazi, odnosno izlazi iz štíćene građevine ili prostora,
- zapovjediti osobi koja remeti propisani red i mir udaljenje s prostora ili iz građevine koju štiti,
- zabraniti neovlaštenim osobama pristup štíćenim građevinama ili prostoru,
- zadržati osobu koju je na prostoru ili građevini koju čuva zatekao u činjenju kaznenog djela i izručiti policiji,
- pregledati osobu ili vozilo na ulazu u čuvani prostor i izlazu iz njega,
- uporabiti tjelesnu snagu
- uporabiti vatreno oružje.

Čuvar je bio ovlašten upotrijebiti tjelesnu snagu, odnosno zahvate koji se koriste u vještini obrane radi svladavanja otpora osobe koja tjelesno napada čuvara, osobe ili građevine koje se štite, samo ako na drugi način ne bi mogao odbiti protupravni i neposredni napad kojim se ugrožava njegov život ili život osoba koje čuva te takav napad koji je usmjeren na umanjeње ili uništenje imovine koju čuva.

---

¹⁸ Članak. 28. Zakon o zaštiti osoba i imovine ("Narodne novine" br. 83/96, 97/01)

4.3. Razdoblje nakon 2003. godine

Do novog razdoblja u sustavu sigurnosti dolazi u Republici Hrvatskoj 2003. godine nakon što je donesen Zakon o privatnoj zaštiti kojim se ciljano željelo urediti način obavljanja djelatnosti zaštite osoba i imovine koju ne osigurava država i iznad opsega koji osigurava država pa su tako utvrđeni međusobni odnosi između policije i privatne zaštite te odgovornost za kontrolu i suzbijanje kriminala.

Čuvari i zaštitari prilikom obavljanja poslova privatne zaštite smiju primijeniti Zakonom određene ovlasti u točno propisanim uvjetima. Međutim, iako se govori o ovlastima, važno je napomenuti da su ovlasti čuvara i zaštitara jednake ovlastima svakog građanina što podrazumijeva nužnu obranu i krajnju nuždu te tzv. „civilno uhićenje“ odnosno pravo svakoga da spriječi bijeg osobe zatečene u kaznenom djelu koje se progoni po službenoj dužnosti¹⁹. Nakon sprječavanja bijega, osoba koja je bijeg spriječila dužna je odmah obavijestiti policiju, a osobu spriječenu u bijegu može zadržati do dolaska policije.

Prema odredbama Zakona o privatnoj zaštiti, ovlasti osoba kojima je izdano dopuštenje za obavljanje poslova privatne zaštite odnose se na tjelesnu zaštitu²⁰ i tehničku zaštitu²¹. Ovlasti osoba koje obavljaju poslove tjelesne zaštite nazivaju se još i "parapolicijskim ovlastima" jer su po nazivu i taktici primjene slične policijskim ovlastima, a to su²²:

1. provjera identiteta osoba
2. davanje upozorenja i zapovijedi
3. privremeno ograničenje slobode kretanja
4. pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava
5. osiguranje mjesta događaja
6. uporaba zaštitarskog psa
7. uporaba tjelesne snage
8. uporaba vatrenog oružja.

---

¹⁹ Članak. 106. Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine" br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14) – "Svatko smije spriječiti bijeg osobe zatečene u kaznenom djelu koje se progoni po službenoj dužnosti i o tome mora odmah obavijestiti policiju. Osoba spriječena u bijegu može se zadržati do dolaska policije kojoj će biti predana.

²⁰ Članci. 27. – 41. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

²¹ Članci 43. – 45. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

²² Članak. 27. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

Kroz navedene ovlasti zakonodavac je napravio jasnu distinkciju između čuvara i zaštitara obzirom da zaštitari mogu koristiti sve propisane ovlasti, a čuvari ne mogu koristiti ovlasti koje se odnose na primjenu sredstava prisile, odnosno ne mogu prilikom obavljanja poslova privatne zaštite upotrebljavati zaštitarskog psa, tjelesnu snagu i vatreno oružje, s tim da do izmjena Zakona iz 2010. godine čuvari uz navedeno, nisu bili ovlašteni koristiti niti ovlast privremenog ograničenja slobode kretanja.

Usporedbom ovih ovlasti s onima iz prethodnog razdoblja vidljivo je da je broj ovlasti povećan tako da prema sada važećem zakonu zaštitari i čuvari imaju ovlaštenje osigurati mjesto događaja i upotrijebiti zaštitarskog psa, što prema Zakonu iz 1996. godine nije bio slučaj.

Način postupanja zaštitara i čuvara prilikom primjene pojedinih ovlasti, osim Zakonom o privatnoj zaštiti, propisan je i Pravilnikom o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, ali je vrlo važno da zaštitari i čuvari prilikom neposredne primjene danih ovlasti uvijek brinu o temeljnim pravima i slobodama čovjeka odnosno da poštuju određena načela i pravila.

U neposrednoj primjeni danih ovlasti čuvari i zaštitari nikada ne smiju gubiti iz vida slijedeća načela [4]:

1. načelo zakonitosti – primjena zakonom propisanih ovlasti pod zakonom predviđenim uvjetima
2. načelo razmjernosti – primijenjena ovlast ne smije izazivati veće štetne posljedice od onih koje bi nastupile da čuvar ili zaštitar nije primijenio ovlast
3. načelo postupnosti - primjena ovlasti od blaže prema težoj
4. načelo preciznosti – sredstva prisile upotrebljavati po nevitnim dijelovima tijela
5. načelo selektivnosti - izbjegavati uporabu sredstava prisile prema djeci, maloljetnim, starim i nemoćnim osobama, invalidima, ženama u vidljivom stupnju trudnoće
6. načelo iznimnosti – sredstva prisile se upotrebljavaju tek kada davanjem upozorenja i naredbi nije ostvaren cilj primjene
7. načelo nužnosti – sredstva prisile će se uporabiti ako se prosudi da primjena drugih ovlasti neće ostvariti cilj postupanja.

Zaštitari i čuvari dužni su se prilikom obavljanja posla odnositi uljudno prema građanima, a prije primjene ovlasti dužni su se predstaviti i priopćiti razloge primjene pojedinih ovlasti.

U odnosu na suradnju sa policijskim službenicima važno je istaknuti da čuvari i zaštitari moraju zatražiti postupanje policijskih službenika kada nisu ovlašteni poduzimati radnje i mjere koje imaju za cilj zaštitu osoba i imovine te ako bi primjenom svojih ovlasti ugrozili svoj život ili živote drugih ljudi.

Čuvari i zaštitari dužni su postupiti po zapovijedi policijskih službenika, osim u slučaju ako bi izvršavanjem zapovijedi počinili kazneno djelo ili prekršaj.

4.3.1. Provjera identiteta osobe²³

Provjera identiteta osobe provodi se uvidom u osobnu iskaznicu ili drugu javnu ispravu s fotografijom, iznimno na temelju iskaza osobe čiji identitet je provjeren, a zaštitar i čuvar može provjeriti identitet osobe²⁴:

1. prilikom ulaska i izlaska iz štíćenog objekta
2. koja se zatekne u prijevoznom sredstvu koje ulazi ili izlazi iz štíćenog objekta
3. koja se zatekne u prostoru u kojem je privremeno ograničena sloboda kretanja
4. koja se zatekne u izvršenju kaznenog djela ili prekršaja
5. po zapovijedi policijskog službenika.

Kod ove ovlasti važno je naglasiti da čuvari i zaštitari istu mogu primijeniti samo unutar štíćenog objekta ili osobe ili oko njih, a ne i šire jer bi time zadirali u domenu poslova javne zaštite tj. policije, što im nije dopušteno.

Posumnjaju li zaštitari u vjerodostojnost javne isprave temeljem koje provjeravaju identitet osobe, dužni su o tome odmah obavijestiti policiju. Prilikom primjene ove ovlasti zaštitari i čuvari trebaju imati na umu da su nečiji osobni podaci koje su dobili na uvid zaštićeni Zakonom o zaštiti osobnih podataka²⁵ i da te podatke ne smiju zloupotrebjavati niti davati na uvid neovlaštenim osobama.

---

²³ Kalem, D., Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, *Sigurnost*, 54 (2012), 1:45-54,

²⁴ Članak. 32. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

²⁵ Zakon o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“ br. NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12)

Prilikom obraćanja osobi od koje traže dokumente, čuvari i zaštitari trebaju imati na umu da moraju istovremeno i motriti osobu kako bi u svakom trenutku mogli reagirati na napad ili, ako ih je više, podijeliti uloge tako da se jedan obraća osobi, a drugi istu osobu motri zbog pravovremenog reagiranja u slučaju napada.

Za komunikaciju je općenito važna neverbalna komunikacija pa je tako i kod primjene ove ovlasti važno da zaštitari i čuvari ne drže prekrižene ruke na prsima ili leđima i da ne pridržavaju jednu ruku drugom. Ruke bi trebale biti opuštene uz tijelo ili ispod trbuha, šake opuštene, a stopala blago razmaknuta u razini ramena. Ukoliko se provjerava identitet osobe koja je u alkoholiziranom stanju ili pokazuje agresivnost, čuvari i zaštitari trebaju zauzeti poluzaštitni položaj tijela koji će mu omogućiti bržu obrambenu reakciju.

Kada provjeru identiteta obavljaju dva zaštitara, taktički se postavljaju u položaj tzv. "sigurnosnog trokuta", odnosno u položaj u kojem čuvar ili zaštitar koji provjerava identitet staje ispred osobe na sigurnoj udaljenosti²⁶, dok se drugi postavlja na istoj udaljenosti lijevo ili desno od osobe, a može zauzeti položaj i iza osobe, polulijevo ili poludesno kako bi mogao spriječiti napad.

Zaštitari i čuvari ne smiju dopustiti da im osoba uđe zonu opasnosti u kojoj policajac može biti tjelesno ili nekim predmetom napadnut, ili u blisku zonu opasnosti u kojoj može doći do izravnog tjelesnog kontakata jer osoba može zaštitaru ili čuvaru pokušati zadati udarac glavom, koljenom ili oteti oružje.

Za osobu kojoj se provjerava identitet važno je da su joj ruke ima izvan džepova, po mogućnosti spuštene uz tijelo da se vide dlanovi, a da isprave vadi bez naglih pokreta jednom rukom.

Nakon obavljene provjere identiteta osobi se vraćaju isprave i zahvaljuje se uz pitanje da li ima primjedbi na postupanje zaštitara i čuvara pa ako je odgovor potvrđan, o tome obavještavaju nadređenu osobu u svojoj tvrtki i sastavljaju izvješće. [4]

4.3.2. Davanje upozorenja i naredbi

Davanje upozorenja i zapovijedi je uz provjeru identiteta osoba i pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava jedna od najvažnijih i najčešćih ovlasti koje primjenjuju osobe koje

---

²⁶ Udaljenost na kojoj ne može biti zahvaćen rukom, nogom ili predmetom koji osoba drži

obavljaju poslove privatne, a naročito tjelesne zaštite. Ovlast davanja upozorenja i zapovijedi vrlo je korisna jer djeluje preventivno prema osobama prije nastupanja nekog mogućeg sigurnosno štetnog događaja.

Temeljem članka 33. Zakon o privatnoj zaštiti čuvar i zaštitar će upozoriti osobu koja svojim ponašanjem, djelovanjem ili propuštanjem dužne radnje može dovesti u opasnost svoju sigurnost ili sigurnost druge osobe ili sigurnost imovine, narušiti javni red i mir ili ako se opravdano očekuje da bi ta osoba mogla počinuti ili izazvati drugu osobu da počini kazneno djelo ili prekršaj.

Svrha izdavanja zapovijedi također je jasno propisana Zakonom, a sastoji se u slijedećem:

1. otklanjanje opasnosti za život i osobnu sigurnost šticećenih osoba,
2. otklanjanje opasnosti za šticećenu imovinu,
3. sprječavanje izvršenja kaznenih djela i prekršaja, hvatanje njihovih počinitelja i osiguranje tragova tih djela koji mogu poslužiti kao dokaz,
4. održavanje reda i mira i uspostavljanje narušenog reda i mira,
5. sprječavanje pristupa ili zadržavanje na prostoru ili objektu koji se štiti,
6. sprječavanje i otklanjanje posljedica u slučaju opće opasnosti prouzrokovane elementarnim nepogodama, epidemijama ili drugim oblicima ugrožavanja opće sigurnosti.

4.3.2.1. Razlika između upozorenja i zapovijedi²⁷

Upozorenjem se osobi nastoji ukazati na pogrešku koju je počinila i potaknuti ju da postupi ispravno, no upozorenje kao takvo za osobe kojima je izdano nije obvezujuće, odnosno ne proizvodi negativne učinke za one koji ih se ne pridržavaju. Tako, na primjer, čuvar ili zaštitar mogu upozoriti osobu da je parkirala na ulaz šticećenog objekta gdje to nije dozvoljeno, ali na temelju takvog upozorenja, volja je upozorene osobe da li će pomaknuti automobil ili ne.

---

²⁷ Kalem, D., Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, Sigurnost, 54 (2012), 1: 45-54

Zapovijedi su ipak snažniji zahtjevi od upozorenja i za osobu kojoj su izdane su obvezujuće. U slučaju da je čuvar izdao zapovijed po kojoj osoba kojoj je izdana nije postupila, čuvar će zatražiti postupanje zaštitara ili policijskog službenika, a ukoliko zaštitar izda zapovijed, upozorit će osobu kojoj je izdana da će upotrijebiti sredstva prisile radi izvršenja iste. Zapovijed se izdaje osobama koje ugrožavaju sigurnost štićenih osoba i imovine ili štićenog objekta (postavljanjem eksplozivne naprave, izazivanjem oštećenja ili havarije postrojenja, ubojstvom ili pokušajem ubojstva, teškom tjelesnom ozljedom, prijetnjom), koje žele počiniti ili su počinile kazneno djelo ili prekršaj na štetu štićene osobe, objekta ili imovine zbog sprečavanja bijega i hvatanja počinitelja takvih protupravnih djela i osiguranja tragova tih djela koji mogu poslužiti kao dokaz u sudskom postupku. Također će izdati zapovijed osobama koje žele nasilno i neovlašteno (osobnim vozilom, teretnim vozilom, osobno) ući ili pristupiti na prostor ili objekt koji se štiti, potom zbog održavanja reda i uspostavljanja narušenog reda u objektu ili prostoru koji se štiti (nasilna osoba pod utjecajem alkohola ili opojnih droga) te sprečavanja i otklanjanja posljedica u slučaju opće opasnosti uzrokovane elementarnim nepogodama, epidemijama ili drugim oblicima ugrožavanja opće sigurnosti (požar, potres, poplava, bolest) [4].

Upozorenja i zapovijedi trebaju biti jasne, kratke, provodljive i zakonite. Upozorenja i naredbe daju se usmeno (razglas, megafon), pisano (na displeju, monitoru), svjetlosnim ili zvučnim znakom ili signalom (sirena, zviždaljka) ili na drugi pogodan način te moraju biti:

- zakonite
- razumljive i
- kratke.

Zapovijedi moraju biti i stvarne, odnosno takve da ih oni prema kojima su upućene mogu obaviti. Upozorenja se u pravilu izlažu blažim tonom glasa i ne moraju imati strogu formu, dok se zapovijedi u pravilu izdaju povišenim glasom i kratke su [4].

4.3.3. Privremeno ograničavanje slobode kretanja

Sloboda kretanja jedno je od prava koja su zajamčena Ustavom Republike Hrvatske i može se ograničiti samo zakonom stoga je važno da zaštitari i čuvari ovu ovlast primjenjuju samo unutar štićenog objekta ili prostora ili oko štićene osobe do granice prostora za čiju su zaštitu zaduženi. Kretanje se privremeno može ograničiti:

1. radi sprečavanja izvršenja kaznenih djela i prekršaja
2. radi hvatanja počinitelja kaznenih djela i prekršaja
3. radi osiguranja svjedoka i dokaza koji mogu poslužiti u kaznenom ili prekršajnom postupku.²⁸
4. ako postoji osnovana sumnja da pregledavana osoba kod sebe ili u prometnom sredstvu ili predmetu kojeg nosi sa sobom posjeduje predmete koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom ili prekršajnom postupku
5. kada čuvar ili zaštitar procijeni da određena osoba može dati obavijesti važne za razjašnjavanje događaja pri čemu će bez odgode o primjeni te ovlasti izvijestiti policiju i nadalje postupati po zapovijedi policije.

Uz tumačenje navedenih zakonskih odredbi treba imati na umu i odredbe Zakona o kaznenom postupku iz kojih proizlazi da svatko smije spriječiti bijeg osobe koju zatekne u počinjenju kaznenog djela za koja se progoni po službenoj dužnosti.

Kada čuvari i zaštitari ne bi postupali u skladu sa zakonskim odredbama kojima je uređeno privremeno ograničavanje slobode, činili bi kazneno djelo protupravnog oduzimanja slobode.²⁹

U svrhu zadržavanja i privremenog ograničavanja slobode kretanja zaštitar može upotrijebiti tjelesnu snagu i druga prisilna sredstva prema osobi koja pruža otpor, pokušava napasti, ozlijediti, pobjeći li se samoozlijediti. Kod primjene prisilnih sredstava nužno je voditi računa o tome da se zadržanoj osobi ne nanese nepotrebne tjelesne ozljede.³⁰

4.3.4. Pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava

Pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava poduzima se prilikom ulaska i izlaska iz štíćenog prostora,³¹ a čuvari i zaštitari su ovlašteni obavljati preglede kada je to nužno radi pronalaska predmeta kaznenog djela ili prekršaja, predmeta koji su namijenjeni za počinjenje kaznenih djela ili prekršaja ili onih koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom ili prekršajnom

---

²⁸ Članak. 34. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

²⁹ Članak. 136. stavak.1. Kaznenog zakona: „Tko drugog protupravno zatvori, drži zatvorena ili mu na drugi način ograniči

ili oduzme slobodu kretanja kaznit će se kaznom zatvora do tri godine.“

³⁰ Članak 22. Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite („Narodne novine“ br. 45/04)

³¹ Članak 35. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

postupku kao i onih koji se mogu koristiti za uništenje i oštećenje šticekog objekta ili su podobni za napad i samoozljeđivanje.

Zaštitar i čuvari preglede mogu obaviti vizualno, dodirom, uvidom u sadržaj ili korištenjem tehničkih pomagala (ogledala, detektori i dr.). Prije pregleda zaštitar i čuvar će zatražiti od osobe da omogući obavljanje pregleda, a ako osoba to odbije, zaštitar će istu zadržati i zatražiti postupanje policijskih službenika.

Pregled osobe podrazumijeva uvid u sadržaj odjeće i obuće, a mora ga obavljati osoba istog spola, osim kada je osobe potrebno žurno pregledati radi oduzimanja oružja ili predmeta podobnih za napad.

Pregled osobe obavlja se opipavanjem površine odjeće osobe koja se pregledava pri čemu čuvar ili zaštitar mora voditi računa o tome da ne smije stavljati ruku u džep osobe koju pregledava kako bi pregled bila zakonita. Za zakonitu pregled također je važno da čuvari i zaštitar prilikom pregleda ne vade predmete iz unutrašnjosti odjeće i ne skidaju sa pregledavane osobe odjeću i obući i pomagala i dodatke poput proteza.

Za pregled osoba najpogodnija su mjesta s kojih pregledavane osobe imaju manju mogućnost bijega, mjesta na kojima je manja mogućnost napada na čuvare i zaštitare, ona koja ne dovode u opasnost druge osobe i na kojima je zaštićeno dostojanstvo osobe.

Pregled se obavlja od glave prema stopalima i to tako da se osoba u stajaćem položaju upozorava da će se izvršiti pregled koji se provodi od trupa i ruku preko međunožja do nogu. U slučaju da osoba ima i prtljagu, nakon pregleda osobe pregledava se i prtljaga i to na način da čuvar ili zaštitar zapovjede osobi da otvori torbu i pokaže sadržaj, a u slučaju potrebe i da sama iz torbe izvadi određene predmete, obzirom da čuvar ili zaštitar nemaju ovlasti temeljem kojih bi mogli sami prekapati po torbi.

Ulazi li osoba u šticeki objekt, a odbija pregled, čuvar ili zaštitar zabranit će joj ulazak, a odbije li pregled prilikom izlaska iz šticekog objekta, čuvar ili zaštitar će pozvati policiju.

Pregled prometnog sredstva podrazumijeva pregled svi zatvorenih i otvorenih prostora prometnog sredstva, predmeta koji se provoze te dokumentacije na temelju koje se provoze.

Pregled predmeta odnosi se na pregled predmeta koji se nalaze kod određene osobe ili u njezinoj neposrednoj blizini.

Ukoliko se prilikom pregleda otkriju predmeti ili tragovi kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili je potrebno nasilno otvaranje predmeta, čuvari i zaštitari će obustaviti pregled i bez odgode o utvrđenom obavijestiti policiju, a osobi izdati zapovijed da ostane na mjestu događaja i po potrebi osigurati to mjesto.

4.3.5. Osiguranje mjesta događaja³²

Osiguranje mjesta događaja obuhvaća radnje koje su zaštitari i čuvari ovlašteni poduzimati kada je to potrebno radi zaštite i očuvanja tragova izvršenja kaznenog djela, prekršaja ili drugog rizičnog događaja te osiguranja zatečenog stanja bez promjena. Kvalitetno osiguranje mjesta događaja važno je za točno i jasno utvrđenje činjenica te kao takvo usmjerava daljnji rad i postupanje policije i tijela kaznenog progona.

Zaštitari i čuvari moraju precizno evidentirati sve činjenice bitne za sami događaj kako bi policiji dali što točnije informacije.

Čuvar ili zaštitar dužan je odrediti mjesto događaja i označiti isto vidljivom vrpcom, a ako ne može sa sigurnošću odrediti točno mjesto događaja, bolje je odrediti i osigurati veći krug. Osobu za koju procjeni da može dati obavijesti važne za razjašnjenje događaja može zadržati do dolaska policije i postupanja po zapovijedi policije. Obzirom da vremensko ograničenje opisanog zadržavanja nije propisano zakonom, radi se o očitom nedostatku propisa, što bi i u praksi moglo dovesti do brojnih problema. Sve službene osobe koje se zateknu na mjestu događaja trebaju se pridržavati pravila prema kojem ništa ne smiju dirati niti pomicati, odnosno ne smiju šetati po mjestu događaja, ne smiju se koristiti sanitarnim prostorijama, puštati vodu u sudoperima, umivaonicima, pušiti, upotrebljavati ručnike, odbacivati žvakače gume, opuške, pljuvati i slično. Potrebno je poduzeti mjere sigurnosti u vezi prometa i kretanja osoba, stručnih službi i zaposlenika. Ne davati izjave o događaju, mjestu događaja, počiniteljima, tragovima, očevicima i drugim okolnostima neovlaštenim osobama. O svim bitnim činjenicama izvijestiti samo policiju i nadređenog rukovoditelja, a po potrebi zatražiti pomoć u ljudstvu radi uspješnog provođenja mjera.

---

³² Kalem, D., Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite (II. DIO), Sigurnost, 55 (2013), 3: 237-252

Iz navedenog proizlazi kako pojam "osiguranje mjesta događaja" podrazumijeva sljedeće: - zabranu pristupa i kretanja po mjestu (kaznenog) događaja nepozvanim osobama i životinjama,

- provizorno ili kriminalističko – tehničko osiguranje tragova i predmeta koji se nalaze na mjestu (kaznenog) događaja, a dovode se u vezu s kaznenim događajem i mogu biti stvarni dokazi ili predmeti vještačenja,

- zadržavanje osoba koje imaju relevantne spoznaje o (kaznenom) događaju ili drugim važnim okolnostima,

- obvezu da se službene osobe na osiguranju mjesta događaja ne kreću same bez potrebe da ne bi došlo do uništenja, kontaminacije ili stvaranja tragova, a ako je nužno da se kreću, važno je da kretanjem unište što manje tragova uz obvezno registriranje mjesta događaja i načina na koji su ih kontaktirali.[5]

4.3.6. Uporaba zaštitarskih pasa

Uz uporabu tjelesne snage i vatrenog oružja, uporaba zaštitarskih pasa je ovlast koju mogu primjenjivati samo zaštitari, a ne i čuvari.

Opće je poznato da se psi danas koriste u vojsci, policiji, vladinim agencijama i zaštitarskim tvrtkama upravo u svrhu zaštite šticećenih osoba, objekata i prostora. Radi se o psima koji su posebno izvježbani, a za opisane poslove se koriste samo pod nadzorom zaštitara, uz uporabu zaštitne košare i samo unutar šticećenog prostora.

Osim za osiguranje objekata i prostora, zaštitarski psi se mogu iznimno koristiti i kao sredstvo prisile prema osobi pod nadzorom posebno obučenog vodiča u slučajevima koji su taksativno navedeni u zakonu:³³

1. kada su ispunjeni uvjeti za uporabu tjelesne snage
2. kada su ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja (i bez zaštitne košare)

Prije uporabe psa zaštitar je dužan upozoriti osobu da će prema njoj uporabiti psa kao sredstvo prisile ako ne postupi po izdanoj zapovijedi. Iako u Zakonu o privatnoj zaštiti nije navedena iznimka od navede odredbe, nameće se zaključak da bi zaštitar ipak mogao

---

³³ Članak 38. stavak 3. i 4. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

upotrijebiti psa kao sredstvo prisile i bez prethodnog upozorenja ako bi time otklanjao opasnost od izravnog napada na sebe ili štićenu osobu ili objekt, a zbog naravi napada i opasnosti ne bi bio u mogućnosti upozoriti napadača.

4.3.7. Uporaba tjelesne snage

Prema Zakonu o privatnoj zaštiti uporaba tjelesne snage podrazumijeva različite zahvate borilačkih vještina ili njima sličnih postupaka na tijelu druge osobe s ciljem odbijanja napada ili svladavanja otpora. Opisano djelovanje ima za cilj zasnivanje vlasti nad određenom osobom, odnosno prisiljavanje na poslušnost ili njezino uklanjanje s određenog mjesta uz nanošenje što manjih štetnih posljedica.

Na uporabu tjelesne snage ovlašteni su samo zaštitari, ne i čuvari, i to:

- zbog svladavanja otpora,
- zbog sprječavanja bijega i
- ako zakonito izdana upozorenja i zapovijedi ne jamče uspjeh.

Iz stilizacije zakonskog teksta je vidljivo da se kod ovlasti uporabe tjelesne snage spominju napad i otpor, pri čemu Zakonom o privatnoj zaštiti ovi pojmovi nisu definirani. Otpor je definiran Pravilnikom o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite pa je tako propisano da osoba pruža zaštitaru otpor ako se na aktivan ili pasivan način suprotstavlja njegovoj zapovijedi izdanoj radi uspostavljanja i održavanja reda i mira, privremenog ograničena kretanja, zadržavanja ili radi drugih poslova koji su naloženi radnim nalogom.

Pod aktivnim otporom podrazumijeva se ometanje zaštitara u obavljanju poslova tjelesne službe, pružanjem otpora uporabom oružja, oruđa, drugih predmeta ili tjelesne snage, kao i poticanjem na otpor.

Pasivan otpor je ne postupanje po upozorenju i zapovijedi ili stavljanje u položaj u kojem je onemogućeno izvršenje poslova tjelesne zaštite.

Kako zakonskim i podzakonskim propisima koji uređuju privatnu zaštitu nije propisana definicija napada, ovaj pojam može se tumačiti sukladno tumačenju u kaznenom zakonodavstvu prema kojem se napadom smatra svako povređivanje ili ugrožavanje nekog pravno zaštićenog dobra napadnutog koje potječe od čovjeka. Napad životinje u pravilu se procjenjuje po pravilima krajnje nužde, a ne nužne obrane, osim ako životinja napada na

poticaj čovjeka. Tada se radi o aktivnom otporu, napadu, jer je životinja sredstvo u rukama čovjeka.

U obavljanju poslova tjelesne zaštite zaštitari mogu upotrijebiti tjelesnu snagu ako drugačije ne mogu odbiti:

- protupravni i neposredni napad kojim se ugrožava njihov život ili život osobe koje čuvaju,
- protupravni i neposredni napad usmjeren na uništenje i umanjivanje vrijednosti imovine koju čuvaju, a da pri tome štetne posljedice ne budu veće od prijetećih.

Dakle, kao razlozi za upotrebu tjelesne snage navode se protupravni i neposredni napad. Da bi napad bio protupravan, potrebno je da predstavlja neko kazneno djelo ili pokušaj takvog kaznenog djela, a samo u rijetkim slučajevima će biti dovoljno da se napadom povrjeđuju neka pravna dobra da bi bio protupravan (npr. smetanje posjeda).

Neposredni napad je onaj napad koji je istodoban ili izravno predstojeći. Izravno predstoji napad koji u svakom trenutku može uzrokovati povrjeđivanje tako da bi svako odlaganje obrambene radnje dovelo u pitanje njezin uspjeh.

Zaštitar mora prestati s uporabom tjelesne snage kada prestane napad ili otpor osobe prema kojoj primjenjuje tjelesnu snagu, a ako je ta osoba vidno ozlijeđena, dužan je pružiti prvu i organizirati liječničku pomoć.

4.3.8. Uporaba vatrenog oružja

Posljednja u nizu ovlasti o kojoj će u nastavku biti riječi je uporaba vatrenog oružja pod kojom se podrazumijeva usmjereni djelovanje propisanim vatrenim oružjem prema osobama koje napadaju. Sukladno članku 36. Pravilnika zaštitar je ovlašten vatreno oružje upotrijebiti i prema životinjama ukoliko nije u mogućnosti na drugi način odbiti izravni napad na sebe ili druge ljude ili otkloniti opasnost koju životinja može prouzročiti zdravlju ljudi.

Zakonom je izričito propisano da zaštitar smije upotrijebiti vatreno oružje kada ne može na drugi način odbiti istodobni ili izravno predstojeći protupravni napad usmjeren prema njemu ili osobama koje štiti iz čega proizlazi da zaštitar smije uporabiti vatreno oružje samo u svrhu zaštite osobe, a ne i drugih vrijednosti.

Zaštitar u obavljanju poslova tjelesne zaštite smije koristiti pištolj ili revolver sa zrnom promjera najmanje 9 mm za pištolj i 0,38 „specijal“ za revolver³⁴. Prije zaduživanja vatrenog oružja nužno je provjeriti ispravnost i spremnost oružja za upotrebu te utvrditi da u cijevi nema streljiva. Kod rukovanja oružjem potrebno je voditi računa o „četiri zlatna pravila sigurnosti, s to su [5]:

1. svako oružje tretirati kao da je napunjeno i spremno za paljbu,
2. nikada ne usmjeravati oružje u ono što se ne želi gađati, cijev usmjeriti u sigurnom smjeru,
3. ne držati prst na okidaču, osim ako se otvara paljba
4. uvijek biti siguran što je meta i što je iza nje³⁵.

Zaštitar je dužan oružje nositi na vidljiv način i to samo prilikom obavljanja poslova taksativno navedenih u zakonu. Prema Zakonu o privatnoj zaštiti iz 2003. godine zaštitar je bio ovlašten nositi vatreno oružje prilikom³⁶:

- zaštite novčarskih institucija (riznica, banka, štedionica, mjenjačnica)
- neposredne tjelesne zaštite osoba (tjelohranitelj)
- zaštite objekata u kojima se koriste i skladište radioaktivne tvari, nuklearno gorivo i otpaci te za ljude i okoliš druge štetne tvari,
- zaštite i pratnje novca, vrijednosnih papira i dragocjenosti,
- zaštite objekata od posebnog značaja za obranu zemlje.

Nakon izmjena Zakona iz 2010. godine zaštitari su ovlašteni nositi vatreno oružje prilikom obavljanja slijedećih poslova³⁷

- zaštite novčarskih institucija,
- neposredne tjelesne zaštite osoba (tjelohranitelj),
- osiguranja i pratnje novca, vrijednosnih papira i dragocjenosti,
- pružanja intervencije po dojavnom signalu,
- zaštite objekata kritične infrastrukture,
- zaštite kulturnih dobara ili stvari od znanstvenog, umjetničkog, povijesnog ili tehničkog značaja koja se nalazi u javnoj zbirci, zaštićenoj privatnoj zbirci ili je izložena za javnost

---

³⁴ Članak 12. Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite ("Narodne novine" br. 45/04)

³⁵ Kalem, D., Ovlašti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite (II. DIO), Sigurnost, 55 (2013), 3: 237-252,

³⁶ Članak 40. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03)

³⁷ Članak 22. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 31/10)

Prije uporabe vatrenog oružja zaštitar bi trebao poduzeti sve raspoložive radnje da do uporabe ne dođe, ali ako napadač ustraje u napadu, zaštitar je dužan uporabiti oružje. Prije uporabe uputit će usmeno upozorenje „Stoj!“ i slijedeće „Stoj, pucat ću!“, osim ako to zbog okolnosti slučaja ne bi bilo moguće, a oružje je dužan usmjeriti prema onim dijelovima tijela na kojima se s najmanje ozljeda postiže svrha zbog koje je oružje uporabljeno.

Uporaba vatrenog oružja nije dozvoljena protiv maloljetnika ili kada se dovodi u opasnost život trećih osoba. Iznimna situacija u kojoj je uporaba vatrenog oružja dopuštena i protiv maloljetnika je kada vatreno oružje predstavlja jedino sredstvo za izravnu obranu od napada koji ugrožava život zaštitara ili osobe koju štiti. Uzme li se u obzir da je zaštitaru nakon uporabe tjelesne snage jedina na raspolaganju ovlast uporabe vatrenog oružja, primjena ovih zakonskih odredbi prema kojima uporaba nije dozvoljena prema maloljetnicima vrlo je upitna. Naime, iz navedenog proizlazi da bi zaštitar samo na temelju izgleda napadača trebao procijeniti radi li se o maloljetniku ili ne, što može biti vrlo teška procjena.

5. USPOREDBA OVLASTI PRIVATNE I JAVNE SIGURNOSTI

Prilikom usporedbe ovlasti i odgovornosti osoba koje obavljaju poslove privatne i javne sigurnosti potrebno je prethodno ukazati na osnovne i bitne razlike između samih sustava javne i privatne zaštite.

Temeljna razlika između javnog i privatnog sektora sigurnosti ogleda se u korisnicima usluga pa su tako primarni korisnici usluga privatne sigurnosti poslovno klijenti odnosno razne tvrtke i institucije, dok su korisnici usluga javnih službi svih građani. Pri tome se djelatnost privatne zaštite svodi na prevenciju ugrožavajućih pojava prema šticećenim osobama, objektima ili prostorima dok javna sigurnost (policija) ima posebne ovlasti pa tako uz prevenciju prema počiniteljima kaznenih djela i prekršaja poduzima i represivne mjere u ime javnosti. Iz navedenog proizlazi da su usluge privatne sigurnosti usmjerene prema posebnim, točno određenim klijentima (poslovni partneri), a usluge javnih službi prema građanima općenito.

Razlika između sustava privatne i javne zaštite očituje se i u motivima za pružanje usluga. Tako je osnovni motiv za pružanje usluga privatne zaštite zarada, a kod javnih službi je to društveno (opće) dobro.

Sve navedene karakteristike i razlike između sustava javne i privatne zaštite u velikoj mjeri su određene i zakonskim ovlastima koje su za pružatelje usluga privatne zaštite uske i ograničene, dok su za policiju one široke, a proizlaze iz više raznih zakona.

U sustavu privatne zaštite poslodavac je gospodarstvo, institucije i privatne kompanije pa su sukladno tome navedeni poslodavci izvor financiranja dok je kod javne zaštite poslodavac država (Vlada) pa je shodno tome izvor financija Državni proračun Republike Hrvatske.

Kao što je već navedeno, ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite izričito su propisane Zakonom o privatnoj zaštiti i kao takve su u glavi 4.³⁸ navedene i opisane. Ovlasti policije koja je zadužena za prevenciju i represiju kaznenih djela i prekršaja mnogo su šire i proizlaze iz Ustava, Zakona o kaznenom postupku, Zakona o policijskim poslovima i ovlastima i dr. Temeljne policijske ovlasti propisane su Zakonom o policijskim poslovima i

---

³⁸ Vidi Glava 4. Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, str. 15-30

ovlastima³⁹, s tim da je člankom 1, istog Zakona određeno da se pojedini policijski posao i policijska ovlast mogu propisati i drugim zakonom.

Policijske ovlasti⁴⁰ primjenjuje policijski službenik u skladu s Ustavom i zakonom i na točno propisani način.

Usporedbom policijskih ovlasti i ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite evidentno je, prije svega, da je policijskih ovlasti brojčano dosta više. Tako su policijske ovlasti, uz one koje imaju i čuvari i zaštitari, a o kojima će biti riječi u nastavku, još i ove:

- prikupljanje, procjena, pohrana i obrada podataka,
- prikupljanje obavijesti od građana,
- pozivanje,
- dovođenje i privođenje,
- traganje za osobama i predmetima,
- uporaba tuđeg prijevoznog sredstva i komunikacijskih uređaja,
- privremeno oduzimanje, čuvanje, uništenje i prodaja predmeta,
- zaprimanje prijava, podnošenje kaznenih prijava i izvješća,
- provjera uspostavljanja elektroničkih komunikacija,
- poligrafsko ispitivanje,
- pregled dokumentacije,
- ulazak i pregled objekata i prostora,
- ulazak u tuđi dom,
- javno raspisivanje nagrade,
- snimanje na javnim mjestima,
- prikrivene policijske radnje,
- zaštita žrtava kaznenih djela i drugih osoba,
- provjera zastave, progon, zaustavljanje, uzapćenje i sprovođenje plovnog objekta.

Preostale ovlasti policijskih službenika nazivom su istovjetne ili vrlo slične ovlastima osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, no sadržajno se ipak više ili manje razlikuju.

---

³⁹ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima („Narodne novine“ br. 76/09, 92/14)

⁴⁰ Članak 13. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima

5.1. Provjera identiteta osobe

Čuvari i zaštitari mogu provjeriti identitet osobe kada je kretanje te osobe vezano za štćene objekte ili prostore te po zapovijedi policijskog službenika. Međutim, dužnost provjere identiteta osobe od strane policijskog službenika propisana je za znatno veći broj situacija. Uz to, policijski službenih, za razliku od čuvara i zaštitara, identitet osobe za koju postoje osnove sumnje da bi mogla biti počinitelj kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti, može provjeriti i prikriveno, promatranjem, traganjem, pratnjom, prikupljanjem obavijesti, prikriivanjem svojstva policijskog službenika i primjenom mjera tehničkog snimanja.

Osim provjere identiteta, policijski službenici imaju ovlasti utvrđivati identitet osobe koja ne posjeduje odgovarajuću ispravu za provjeru identiteta, one osobe koja je sumnjiva da je sudjelovala u kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti, osobe koja posjeduje nevjerodostojnu javnu ispravu, za mrtvo tijelo i za osobu koja o sebi ne može izjaviti podatke zbog bolesti, starosti i sl.

5.2. Davanje upozorenja i zapovijedi

Slijedeća ovlast kojom se mogu koristiti i osobe koje obavljaju poslove privatne zaštite i policijski službenici je ovlast davanja upozorenja i zapovijedi prema Zakonu o privatnoj zaštiti, odnosno ovlast davanja upozorenja i naredbi građanima prema Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima.

Osobe koje obavljaju poslove privatne zaštite upozorit će osobu koja svojim ponašanjem, djelovanjem ili propuštanjem dužne radnje može dovesti u opasnost svoju sigurnost ili sigurnost druge osobe ili imovine, narušiti javni red i mir ili ako se opravdano očekuje da bi ta osoba mogla poćiniti ili izazvati drugu osobu da poćini kazneno djelo.

Osim u navedenim situacijama, policijski službenik upozorit će i onu osobu koja ugrožava sigurnost prometa ili ometa nadzor državne granice što je jedan od oćitih primjera kako su poslovi javne sigurnosti usmjereni za zaštitu općeg (društvenog) dobra i da je djelovanje usmjereno prema svim građanima.

Čuvari i zaštitari ovlašćteni su izdavati zapovijedi, a policijski službenici naredbe. Situacije u kojima se izdaju zapovijedi, odnosno naredbe u zakonu su taksativno navedene, kako za zaštitare i čuvare tako i za policijske službenike, međutim osnovna razlika se oćituje

u činjenici da su čuvari i zaštitari ovlašteni davati zapovijedi u situacijama kada je potrebno otkloniti opasnost za život i osobnu sigurnost štićenih osoba, odnosno opasnost za štíćenu imovinu, dok su policijski službenici ovlašteni izdavati naredbe svakoj osobi za koju je vjerojatno da bi svojim ponašanjem mogla dovesti u opasnost osobu ili imovinu, ugroziti sigurnost prometa, narušiti javni red i mir, omatati nadzor državne granice ili mogla poćiniti ili potaknuti drugu osobu da poćini kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dućnosti ili prekršaj.

5.3. Privremeno ogranićavanje slobode kretanja

Privremeno ogranićenje slobode kretanja moće se odnositi na:

- ogranićenje pristupa prostoru ili objektu,
- ogranićenje kretanja u odrećenom prostoru ili objektu,
- zadržavanje osoba u prostoru ili objektu.

Uvjeti za primjenu ovlasti privremenog ogranićavanja slobode kretanja gotovo su isti kod ćuvara i zaštitara, kao i kod policijskih službenika. Razlika je u tome što policijski službenici, uz ostalo, mogu privremeno ogranićiti slobodu kretanja radi pronalaćenja poćinitelja i hvatanje osoba za kojima se traga te radi osiguranja štićenih osoba, objekata i prostora. Policijski službenici ovu ovlast provode kriminalistićko taktićkim radnjama: blokada, racija, zasjeda, potjera i ogranićenje pristupa, kretanja ili zadržavanja u prostoru ili objektu iz sigurnosnih razloga.⁴¹ Privremeno ogranićenje slobode kretanja kao policijska ovlast diferencirana je u odnosu na druge mjere ogranićenja slobode kretanja (zadržavanje na mjestu poćinjenja kaznenog djela, uhićenje, dovoćenje, privoćenje), jer se njome ogranićava sloboda kretanja unaprijed neodrećenom broju neidentificiranih osoba koje nisu povezane s ciljem radi kojeg se ogranićenje slobode kretanja poduzima, ali se u vrijeme poduzimanja tih aktivnosti zateknu u prostoru ili objektu gdje se aktivnosti poduzimaju.[2]

5.4. Pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava

Kod primjene ovlasti pregleda osoba, predmeta i prometnih sredstava ponovno je jasno vidljiva razlika između privatne i javne sigurnosti. Naime, ćuvari i zaštitari poduzimaju

---

⁴¹ Članak 79. Pravilnika o naćinu postupanja policijskih službenika ("Narodne novine" br. 89/10)

pregled osoba, predmeta i prometnih sredstava prilikom ulaska i izlaska iz štíćenog objekta, dok policijski službenici takav pregled mogu obaviti u nizu drugih situacija, i to kada:

1. treba spriječiti bijeg počinitelja kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti
2. je potrebno otkriti tragove kaznenog djela ili druge dokaze
3. je to potrebno radi zaštite opće sigurnosti.⁴²

Za razliku od zaštitara i čuvara koji za to nemaju ovlasti, policijski službenici mogu i nasilno otvoriti zatvoreno prijevozno sredstvo ili rastaviti predmet kojeg osoba nosi sa sobom, ali samo ako postoji neposredna opasnost za život ljudi ili imovinu. Ako se pregledom otkriju tragovi kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili drugi dokazi ili je potrebno nasilno otvaranje, pregled se obustavlja⁴³, a za nasilno otvaranje i/ili rastavljanje predmeta može se pozvati stručna osoba koja će omogućiti pregled. Ukoliko se utvrdi da pregledavana osoba kod sebe, u prometnom sredstvu ili predmetu kojeg nosi sa sobom posjeduje predmete koji mogu poslužiti kao dokaz u kaznenom ili prekršajnom postupku, policijski službenik ovlašten je takvu osobu zadržati do pribavljanja naloga za pretragu, a najduže šest sati.[2]

Ukoliko osoba odbije pregled prilikom ulaska u štíćeni objekt, zaštitar ili čuvar istoj neće dozvoliti ulazak, a ako pri tome postoji i osnove sumnje da bi se prilikom pregleda osobe, predmeta ili prometnog sredstva mogli naći predmeti koji mogu biti predmetom kaznenog djela ili prekršaja ili koji mogu poslužiti za izvršenje kaznenog djela ili prekršaja, zaštitar će osobu zadržati i zatražiti postupanje policijskih službenika.

5.5. Osiguranje mjesta događaja

Čuvari i zaštitari ovlašteni su osigurati mjesto događaja do dolaska policije u slučaju kada se unutar štíćene zone dogodi kazneno djelo ili prekršaj ili drugo djelo zbog kojeg je to potrebno. Policijski službenici osigurat će bilo koje mjesto događaja kada saznaju za počinjenje kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti ili prekršaja, odnosno drugog djela zbog kojeg je osiguranje potrebno.

---

⁴² Članak 75. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima („Narodne novine“ br. 76/09, 92/14)

⁴³ Nakon obustave pregleda prema potrebi postupit će se prema odredbama o pretrazi. Prije poduzimanja pretrage, policijski službenik postupit će obavijestiti državnog odvjetnika i postupiti prema njegovom nalogu.

Kada čuvari i zaštitari osiguravaju mjesto događaja dužni su po dolasku policije podnijeti izvješće o zatečenom stanju i činjenicama na mjestu događaja, poduzetim radnjama, promjenama na mjestu događaja, privremeno zadržanim ili preuzetim predmetima i podacima o osobama koje su zatečene na mjestu događaja, a privremeno zadržane ili preuzete predmete dužni su odmah predat policiji.

5.6. Uporaba sredstava prisile

U okviru privatne zaštite uporaba sredstava prisile je znatno ograničena u odnosu na uporabu sredstava prisile sustavu javne zaštite.

Prema Zakonu o privatnoj zaštiti ovlasti koje se odnose na uporabu sredstava prisile su uporaba zaštitarskih pasa, uporaba tjelesne snage te uporaba oružja, s tim da navedene ovlasti mogu koristiti samo zaštitari, ne i čuvari.

Policijske ovlasti koje se odnose na uporabu sredstava prisile znatno su šire, a odnose se na uporabu:

1. tjelesne snage
2. raspršivača s nadražujućom tvari
3. palice
4. sredstava za vezivanje
5. uređaja za prisilno zaustavljanje vozila
6. službenog psa
7. službenog konja
8. posebnih motornih vozila
9. kemijskih sredstava
10. vatrenog oružja
11. uređaja za izbacivanje vode
12. eksplozivnih sredstava
13. posebnog oružja.

Znatno veći broj sredstava prisile koji su ovlašteni upotrebljavati policijski službenici je i razumljiv i proizlazi iz činjenice da je policija ta koja je dužna brinuti o građanima općenito i provoditi, kako prevenciju, tako i represiju prema počiniteljima kaznenih djela i prekršaja.

5.6.1. Uporaba zaštitarskih pasa

U obavljanju poslova tjelesne zaštite psi se smiju koristiti samo pod nadzorom zaštitara i uz uporabu zaštitne košare. Zaštitarski psi mogu služiti kao sredstvo prisile kada su ispunjeni uvjeti za uporabu tjelesne snage i vatrenog oružja, s tim da se u slučaju kada su ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja zaštitarski psi mogu koristiti i bez zaštitne košare.

Službeni psi danas se svakodnevno koriste i u policiji, a Zakon o policijskim poslovima i ovlastima propisuje načine na koje policijski službenik smije uporabiti službenog psa:

1. sa zaštitnom košarom i na povodcu
2. sa zaštitnom košarom i bez povodca
3. bez zaštitne košare i na povodcu
4. bez zaštitne košare i bez povodca⁴⁴.

Dakle, zaštitari su u pravilu ovlašteni koristiti zaštitarske pse samo uz uporabu zaštitne košare kako bi oni prema napadaču djelovali svojom tjelesnom snagom, iznimka je u slučaju da su ispunjeni uvjeti za uporabu vatrenog oružja. S druge strane, policijski službenici ovlašteni su koristiti službene pse u nizu situacija gdje oni mogu djelovati svojom pojavom, tjelesnom snagom i ugrizom.

5.6.2. Uporaba tjelesne snage

U obavljanju poslova tjelesne zaštite zaštitari mogu upotrijebiti tjelesnu snagu ako drugačije ne mogu odbiti protupravni i neposredni napad kojim se ugrožava njihov život ili život osoba koje čuvaju ili takav napad usmjeren na uništenje i umanjenje vrijednosti imovine koju čuvaju, a da pri tome štetne posljedice ne budu veće od prijetećih te radi svladavanja otpora ili sprječavanja bijega.

Ovlasti policijskih službenika su i ovdje šire pa se, uz prethodno navedeno za zaštitare, odnose i na uporabu tjelesne snage radi sprječavanja samoozljeđivanja osobe i sprječavanja samovoljnog udaljavanja osobe s određenog mjesta, odnosno bijega.

---

⁴⁴ Članak 78. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima („Narodne novine“ br. 76/09, 92/14)

5.6.3. Uporaba vatrenog oružja

U smislu Zakona o privatnoj zaštiti uporaba vatrenog oružja podrazumijeva usmjerenje oružja prema onim dijelovima tijela na kojima se s najmanje ozljeda postiže svrha uporabe, odnosno uporabu prema osobama.

Zaštitari imaju pravo uporabiti vatreno oružje samo u nužnoj obrani i krajnjoj nuždi⁴⁵ dok policijski službenici imaju zakonom propisane šire ovlasti za uporabu pa tako osim u slučajevima nužne obrane i krajnje nužde, policijski službenici vatreno oružje mogu uporabiti i ako na drugi način ne mogu uhititi osobu zatečenu u kaznenom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od najmanje deset godina ili osobu za kojom je raspisana potraga zbog počinjenja takvog kaznenog djela, ako na drugi način ne može spriječiti bijeg osobe koja je osumnjičena ili optužena za takvo kazneno djelo ili osobe koja je pobjegla sa izdržavanja kazne za takvo kazneno djelo⁴⁶.

Prema Pravilniku o privatnoj zaštiti zaštitar je ovlašten uporabiti vatreno oružje i prema životinji, ako na drugi način nije u mogućnosti odbiti izravan napad životinje na sebe ili druge ljude ili otkloniti opasnost. Policijski službenici također su ovlašteni uporabiti vatreno oružje protiv životinja ako na drugi način nije moguće otkloniti opasnost za život ili tijelo osobe ili zdravlje ljudi.

Za razliku od policijskih službenika koji su ovlašteni nositi oružje prilikom obavljanja svih policijskih poslova, zaštitarima je nošenje oružja ograničeno samo na obavljanje slijedećih poslova privatne zaštite:

1. zaštite novčarskih institucija
2. neposredne tjelesne zaštite osoba (tjelohranitelj)
3. osiguranja i pratnje novca, vrijednosnih papira i dragocjenosti
4. pružanja intervencije po dojavnom signalu
5. zaštite objekata kritične infrastrukture
6. zaštite kulturnih dobara.⁴⁷

Prije zaduživanja vatrenog oružja zaštitar je dužan provjeriti ispravnost istog za uporabu, a kod pištolja utvrditi da u cijevi nema streljiva. Kako se radi o smrtonosnoj napravi, nužno je prilikom posjedovanja i rukovanja sa vatrenim oružjem postupati krajnje odgovorno,

⁴⁵ Članak 40. stavak 3. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

⁴⁶ Članak 91. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima ("Narodne novine" br. 76/09, 92/14)

⁴⁷ Članak 40. Zakona o privatnoj zaštiti („Narodne novine“ br. 68/03, 31/10 i 139/10)

a prije svega, tretirati svako oružje kao da je napunjeno, nikada ne usmjeravati oružje na ono što se ne želi gađati, ne držati prst na okidaču, osim u slučaju paljbe i uvijek biti siguran što je meta i što je iza nje.[5]

Zaštitar je dužan kratko vatreno oružje nositi u prikladnim koricama s kopčom, a ako poslove obavlja u odori dužan je oružje nositi na vidljiv način, s vanjske strane odore, bez streljiva u cijevi, dok kod nošenja revolvera udarač mora biti u prednjem položaju u poziciji na sigurnosnom zubu.

Uporaba vatrenog oružja je krajnje sredstvo koje bi trebalo upotrijebiti pa su i zaštitari i policijski službenici prije uporabe istog dužni uputiti usmeno upozorenje „Stoj!“, odnosno „Stoj, policija!“, a nakon toga drugo upozorenje „Stoj, pucat ću!“.

Uporaba vatrenog oružja nije dopuštena protiv maloljetnika ili kada se dovodi u opasnost život trećih osoba, izuzev kada je uporaba vatrenog oružja jedino sredstvo za obranu od izravnog napada na život zaštitara ili osobe koju štiti, odnosno u slučaju uporabe od strane policijskih službenika za obranu od izravnog napada ili otklanjanja opasnosti općenito.

6. OVLAŠTI DRUGIH OSOBA KOJE OBAVLJAJU POSLOVE PRIVATNE ZAŠTITE

Zakonom o privatnoj zaštiti uređeno je obavljanje poslova privatne zaštite od strane čuvara i zaštitara, međutim, i u drugim popisima nalazimo odredbe o obavljanju poslova privatne zaštite.

Tako Zakon o javnim okupljanjima⁴⁸ i Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima⁴⁹ propisuju ovlasti i način postupanja redara na javnim okupljanjima, odnosno športskim natjecanjima.

Nadalje, Zakon o zaštiti prirode⁵⁰ uređuje sustav zaštite i cjelovitog čuvanja prirode pri čemu su za neposredni nadzor u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže zaduženi glavni čuvar prirode i čuvari prirode javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem.

6.1. Redari

Opće je poznata činjenica da su na javnim okupljanjima i športskim natjecanjima prisutne redarske službe obzirom da je zakonska obveza organizatora javnih okupljanja i športskih natjecanja istu organizirati.

6.1.1. Redari na javnim okupljanjima

U smislu Zakona o javnom okupljanju, javna okupljanja su mirni okupljanja i javni prosvjedi, javne priredbe i drugi oblici okupljanja.

Redar je osoba koja obavlja poslove održavanja javnog reda i mira, a određuje ju organizator javnih okupljanja.⁵¹ Za organizatore koji ne poduzmu odgovarajuće mjere osiguranja propisane su prekršajne sankcije⁵².

---

⁴⁸ Zakon o javnom okupljanju („Narodne novine“ br. 128/99, 90/05, 139/05, 150/05, 82/11, 78/12)

⁴⁹ Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima ("Narodne novine" br. 117/03, 71/06, 43/09, 34/11)

⁵⁰ Zakon o zaštiti prirode („Narodne novine“ br. 80/13)

⁵¹ Članak 19. Zakona o javnom okupljanju

⁵² Članak 34. Zakona o javnom okupljanju

Osnovna zadaća redara je zaštita sudionika mirnog okupljanja i javnog prosvjeda, kao i imovine koja se nalazi u prostoru na kojem se održava mirno okupljanje i javni prosvjed.

Ovlasti redara prilikom obavljanja poslova održavanja javnog reda i mira su sljedeće.

- pregled osobe koja ulazi u prostor na kojem se održava mirno okupljanje i javni prosvjed, a prema potrebi oduzimanje predmeta pogodnih za nanošenje ozljeda⁵³,

- zabrana ulaska u štićeni prostor osobi za koju prosudi da bi mogla remetiti red i mir, osobito u stanju opijenosti,

- usmjeravati kretanje sudionika mirnog okupljanja i javnog prosvjeda,

- isključiti osobu koja remeti red i mir (Slika 2.),

- zadržati osobu koja remeti red i mir i odmah je predati policiji.

Slika 2. Primjena sredstava prisile [11]

U slučaju da sudionik mirnog okupljanja i javnog prosvjeda ili osoba koja se približava tim mjestima nosi oružje ili predmete pogodne za nanošenje ozljeda, redar je dužan takvu osobu zadržati i odmah predati policiji.

---

⁵³ Redari su, osim predmeta iz članka 18. stavka 1. Zakona o javnom okupljanju – oružje, predmeti pogodni za nanošenje ozljeda i alkoholna pića, ovlaštteni oduzeti i druge predmete koji bi bili pogodni za nanošenje ozljeda.

Prilikom obavljanja redarskih poslova, redar je dužan na rukavu nositi vidljivu oznaku s natpisom „redar“, a ne smije nositi odoru, oružje niti predmete pogodne za nanošenje ozljeda.

Organizator mirnog okupljanja ili javnog prosvjeda koji ne poduzme mjere osiguranja javnog reda i mira kaznit će se novčanom kaznom za počinjenje prekršaja sukladno kaznenim odredbama Zakona o javnom okupljanju.

6.1.2. Redari na športskim natjecanjima

U smislu članka 3. stavka 1. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, športskim natjecanjem smatra se svako pojedino natjecanje u okviru sustava športskih natjecanja uspostavljenog na temelju Zakona o športu, u kome se natječu domaći i gostujući športski klub, međunarodno natjecanje organizirano na području Republike Hrvatske, natjecanje u sustavu europskih i svjetskih športskih organizacija, natjecanje za koje postoji procjena mogućnosti izbijanja nereda i nasilja te natjecanje u inozemstvu u kojem sudjeluje reprezentacija ili športski klub iz Republike Hrvatske.

Organizator športskog natjecanja dužan je procijeniti mogućnost izbijanja nereda i nasilja na športskom natjecanju i poduzeti mjere u svrhu njihovog sprječavanja i suzbijanja i pri tome surađivati s nadležnim policijskim tijelom, postupati po nalogu policije glede poduzimanja tih mjera te osigurati dovoljan broj osoba, uključujući i policijske službenike na prostoru športskog objekta ili u njegovoj neposrednoj blizini.

Organiziranje redarske službe na športskim natjecanjima ovisi o nekoliko čimbenika:

- vrsti športa,
- razini športskog natjecanja,
- vrsti športskog objekta,
- očekivanom broju gledatelja,
- ocjeni opasnosti za izbijanje nereda i nasilja.⁵⁴

Za obavljanje poslova redarske službe mogu biti angažirani zaposlenici organizatora športskog natjecanja, redari dragovoljci, osposobljeni članovi kluba navijača te čuvari i zaštitari zaposleni u trgovačkom društvu koje ima odobrenje za obavljanje poslova privatne

---

⁵⁴ Članak 6. stavak 1. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima ("Narodne novine" br. 117/03, 71/06, 43/09, 34/11)

zaštite. Ukoliko se športsko natjecanje održava u sustavu natjecanja organiziranom za područje dviju ili više županija, za razinu države ili kao međunarodno natjecanje, a označeno je kao visokorizično, najmanje 30 posto osoba koje obavljaju redarske poslove moraju biti zaštitari.

Redarska služba mora biti organizirana sa zapovjednom strukturom tako da svaki redar zna koja mu je osoba nadređena, a ako športsko natjecanje uz redare osigurava i policija, najviše rangirana osoba u hijerarhiji mora biti iz policije. Redari su u svakom slučaju dužni postupati po zapovijedi policije.

Kao što se može primijetiti na športskim natjecanjima, redari imaju vidljivo istaknutu oznaku ili natpis koji označava da su redari, odnosno odoru ako su zaposlenici trgovačkog društva.

Člankom 10.⁵⁵ Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima izričito su propisane dužnosti redara, a radi provedbe istih dužnosti redari su ovlašteni:

1. izdati upozorenje i zapovijed,
2. pregledati osobu,
3. privremeno oduzeti predmete
4. utvrditi osobne podatke
5. podvrgnuti utvrđivanju prisutnosti alkohola u organizmu
6. zabraniti i spriječiti ulazak u športski objekt.⁵⁶

---

⁵⁵ Člankom. 10., stavak 1. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima propisano je da su redari dužni: - štiti sudionike športskog natjecanja te imovinu koja se nalazi u športskom objektu,

- utvrditi posjeduje li osoba ulaznicu ili drugu odgovarajuću ispravu te spriječiti neovlašteni ulazak u športski objekt,

- utvrditi posjeduje li osoba koja ulazi u športski objekt ili se u njemu nalazi alkoholna pića, drogu, pirotehnička sredstva, oružje ili druge predmete pogodne za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja te takve predmete privremeno oduzeti,

- utvrditi posjeduje li osoba koja ulazi ili se nalazi u športskom objektu transparente, zastave, simbole i sl. kojima se iskazuje ili potiče mržnja ili nasilje na temelju rase, nacionalne, regionalne ili vjerske pripadnosti i privremeno oduzeti takve predmete

- zabraniti pristup u športski objekt osobi koja je u alkoholiziranom stanju iznad 0,50 g/kg ili koja pokušava unijeti u športski objekt alkohol, drogu, pirotehnička sredstva, oružje ili druge predmete pogodne za nanošenje ozljeda ili za stvaranje nereda i nasilja,

- zabraniti gledateljima prijelaz iz jednog dijela športskog objekta u drugi dio,

- zadržati gledatelja koji se nasilno ponaša ili drugačije remeti javni red i mir na športskom natjecanju i predati ga policiji,

- onemogućiti gledatelje u pristupu na one dijelove športskog objekta koji nisu namijenjeni gledateljima

- osobe zatečen u počinjenju prekršaja predati policiji.

⁵⁶ Članak 10. stavak 3. Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima ("Narodne novine" br. 117/03, 71/06, 43/09, 34/11)

Usporede li se ovlasti redara ja javnim okupljanjima sa ovlastima redara na športskim natjecanjima razvidno je kako se navedene ovlasti razlikuju u tome što su redari na športskim natjecanjima, uz one ovlasti koje imaju redari na javnim okupljanjima, ovlaštenu i izdavati upozorenja i zapovijedi i podvrgnuti ispitivanju prisutnosti alkohola u organizmu. Međutim, za redare na športskim natjecanjima nisu propisane ovlasti usmjeravanja kretanja sudionika i isključenje osobe koja remeti javni red i mir, što je i logično obzirom na narav i vrstu okupljanja.

Obzirom na opseg i ozbiljnost prethodno opisanih dužnosti i ovlasti redara na športskim natjecanjima evidentno je da bi poslove redara trebale obavljati osobe koje su za to psihički i fizički sposobne odnosno koje su na adekvatan način osposobljene za obavljanje tih poslova.

Upravo je u svrhu što bolje osposobljenosti redara donesen i Pravilnik o osposobljavanju osoba koje obavljaju poslove redara na športskim natjecanjima⁵⁷ koji propisuje uvjete koje moraju ispunjavati osobe koje obavljaju poslove redara na športskim natjecanjima i način osposobljavanja.

Pristupnik osposobljavanja nakon završetka programa osposobljavanja tijekom kojeg se treba upoznati sa zakonskim temeljem svog postupanja, obvezama i načinom provođenja ovlasti, polaže stručni ispit.

Na temelju položenog ispita dobiva uvjerenje, nakon čega nadležna policijska uprava donosi rješenje kojim se odobrava obavljanje poslova redara na športskim natjecanjima.

6.2. Čuvari prirode

Priroda i dijelovi prirode od osobitog su interesa za Republiku Hrvatsku i imaju njezinu posebnu zaštitu.

Zaštićena područja nacionalnih parkova, parkova prirode, strogih rezervata, posebnih rezervata i ostalih kategorija, predstavljaju posebne prirodne vrijednosti koje zbog svoje očuvanosti, jedinstvenosti i reprezentativnosti imaju posebnu važnost za Republiku Hrvatsku te im je stoga zakonom osigurana osobita zaštita. Zaštita se provodi i organizira na državnoj i

---

⁵⁷ Pravilnik o osposobljavanju osoba koje obavljaju poslove redara na športskim natjecanjima („Narodne novine“ br. 54/05)

na lokalnoj razini kroz djelatnost javnih ustanova čija je zadaća provoditi zaštitu, održavanje i promicanje zaštićenih područja koja su u njihovoj nadležnosti

Jedan od načina zaštite i očuvanja prirode svakako je provođenje neposrednog nadzora u zaštićenim područjima i područjima ekološke mreže, a koji nadzor obavljaju glavni čuvar prirode i čuvari prirode javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem.

Prilikom obavljanja poslova iz svoje nadležnosti, čuvari prirode odnosno rendžeri nose službenu odoru, znak čuvara prirode i znak javne ustanove čiji su djelatnici, a svoj identitet dokazuju značkom i službenom iskaznicom.

Rendžeri su u Republici Hrvatskoj čuvari prirode u zaštićenim područjima. Rendžeri diljem svijeta djeluju pod najrazličitijim nazivima, npr. parkovni rendžeri, parkovna policija, šumski rendžeri, parkovno osiguranje, rendžeri lovočuvari, rendžeri zaštitari i nadzornici...

Ukoliko glavni čuvar ili čuvar prirode u obavljanju nadzora zatekne osobu u zaštićenom području ili području ekološke mreže da obavlja radnje za koje je propisana prekršajna odgovornost⁵⁸, njegove ovlasti su slijedeće:

- provjeriti identitet osobe,
- davati upozorenja i zapovijedi,
- pregledati osobu, prtljagu, prijevozno sredstvo ili plovilo,
- privremeno ograničiti kretanje u određenom području,
- osigurati mjesto događaja,
- naplatiti novčanu kaznu, štetu i učinjene troškove od strane prekršitelja uz izdavanje potvrde,
- privremeno oduzeti protupravno prisvojeni dio živog ili neživog svijeta koji pripada zaštićenom području, kao i sredstva kojima je izvršeno protupravno prisvajanje,
- zatražiti uspostavu prijašnjeg stanja, odnosno narediti mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica,
- izreći upravnu mjeru,
- podnijeti kaznenu prijavu,
- pokrenuti prekršajni postupak podnošenjem optužnog prijedloga⁵⁹.

---

⁵⁸ Prekršajna odgovornost propisana je člancima 226. do 233. Zakona o zaštiti prirode

⁵⁹ Članak 209.stavak1. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“ br. 80/13)

Dakle, svrha nadzora je doslovno rečeno „poništiti” štetnu radnju, vratiti u prvobitno stanje, narediti da se popravi šteta. Provoditi nadzor također znači i „djelovati preventivno”, ali i „djelovati represivno”. Djelovati represivno znači kazniti prekršitelja da bi se na taj način obeštetila država koja je vlasnik prirodne vrijednosti i da bi se počinitelj odvratio od ponovnog počinjenja štetne radnje.

Usporedbom poslova redara na športskim natjecanjima ili čuvara i zaštitara pojedinih objekata kao što su npr. pošte, banke i razne ustanove, može se zaključiti kako su čuvari prirode ipak u određenoj mjeri manje izloženi stresu i opasnostima od ostalih navedenih. Osnovni razlozi za to nalaze se u činjenici da čuvari prirode ne štite novac, kao što to čine zaštitari raznih banaka i financijskih institucija jer je upravo novac najčešće meta napadača, a time i razlog ugroze zaštitara.

Nadalje, svakodnevno smo svjedoci raznih oblika nereda na športskim natjecanjima koji za redare mogu biti vrlo opasni i ugrožavajući. Vandalizam pojedinih navijačkih skupina ponekad teško svladava i policija, a nerijetko su upravo redari i policijski službenici i sami ozlijeđeni.

Prema tome, obavljanje poslova rendžera ipak nije u tolikoj mjeri i toliko često izloženo raznim ugrozama.

Međutim, biti rendžer više je od šetnje po prirodi. Rendžeri su na terenu u sitnim satima, po kiši, snijegu, žarkom suncu, kad sjever puše ili se komarci uvlače i kroz najmanje otvore na odori. Rendžer raspolaže osnovnim znanjem o ekologiji i zaštiti prirode i razumije prirodne vrijednosti te procese „svog“ zaštićenog područja.

Usporede li se ovlasti čuvara prirode sa ovlastima čuvara i zaštitara, odnosno redara na športskim natjecanjima, mogu se uočiti značajne razlike.

Naime, glavni čuvar i čuvari prirode ovlašteni su u provedbi nadzora, između ostalog:

- naplaćivati novčane kazne,
- izricati upravne mjere,
- zatražiti uspostavu prijašnjeg stanja,
- podnositi kaznene prijave te
- pokretati prekršajne postupke podnošenjem optužnih prijedloga.

Primjena ovakvih ovlasti nije zakonom predviđena za zaštitare i čuvare. U slučaju nereda na športskim natjecanjima u kojima je počinjeno kazneno djelo ili prekršaj ili u slučaju počinjenja bilo kojeg prekršaja ili kaznenog djela u kojem su počinitelji zatečeni od strane čuvara i zaštitara, policija je ta koja dalje procesno postupa i pokreće odgovarajuće kaznene, odnosno prekršajne postupke.

Prema tome, čuvari prirode imaju javne ovlasti, predstavljaju autoritet javne vlasti na terenu i tako bi ih ljudi trebali i doživljavati.

7. POLOŽAJ ZAŠTITARA U NOVČARSKIM INSTITUCIJAMA⁶⁰

Činjenica je da su novčarske institucije najčešća meta napada i da je najveći broj razbojništava sa teškim posljedicama po život i zdravlje zaštitara počinjen upravo u poslovnicama banaka, pošte, FINA-e, mjenjačnicama i sl.

Obzirom da zaštitari u novčarskim institucijama rade na radnim mjestima na kojima su izloženi izravnoj opasnosti, poslodavac je dužan osigurati odgovarajuća zaštitna sredstva i skrbiti o primjeni istih.

Smrtna stradavanja i ranjavanja zaštitara prilikom počinjenja razbojništava u novčarskim institucijama pokazala su da postojeće mjere i sredstva zaštite koje su provodile same zaštitarske tvrtke nisu dostatne.

Zakonom o zaštiti novčarskih institucija⁶¹ propisane su mjere tehničke i tjelesne zaštite koje su novčarske institucije dužne osigurati i provoditi u svrhu smanjenja rizika i povećanja zaštite osoba u istim institucijama.

Tjelesnu zaštitu u novčarskim institucijama i poslove distribucije gotovog novca i vrijednosti provode zaštitari za koje novčarske institucije mogu zatražiti dodatne uvjete specijaliziranosti, stručnosti, psihofizičke spreme i opremljenosti.

Zaštitar koji obavlja poslove tjelesne zaštite u objektima novčarskih institucija na svom radnom mjestu mora biti smješten na poziciji koja mu omogućava pregled najvećeg dijela unutarnjeg prostora poslovnice i vanjskog perimetra, pratiti događanja u i izvan objekta vizualno i putem prikaza s kamera u poslovnici te provjeravati stanje ispravnosti i funkcionalnosti sustava, na način kako je propisano sigurnosnim procedurama⁶². Prilikom obavljanja poslova tjelesne zaštite u novčarskoj instituciji zaštitar ne smije napuštati perimetar šticećenog prostora, osim u slučaju neposredne životne ugroženosti, ne smije biti pod utjecajem alkohola i drugih opijata, mora biti budan i koncentriran na posao, a sa strankama i zaposlenicima dužan se odnositi na uljudan način.

---

⁶⁰ Hrvatska narodna banka, Hrvatski novčarski zavod, Financijska agencija (FINA) s pripadajućim dnevno-noćnim trezorima, banke i štedne banke s pripadajućim internim i eksternim bankomatima, dnevno-noćnim trezorima i sigurnosnim depozitnim spremnicima te interni i eksterni bankomati drugih pravnih osoba, stambene štedionice, poštanski uredi, poslovnice Hrvatske lutrije, mjenjačnice i mjenjačka mjesta, kladionice, kreditne unije, automat-klubovi, zlatarnice, srebrnarnice, filigranske radnje, poslovnice za otkup plemenitih kovina i dragocjenosti te pravne osobe i obrti za preradu plemenitih kovina, kasina, pravne osobe i obrti koje obavljaju novčarsko poslovanje putem uplatno-isplata transakcija gotovim novcem.

⁶¹ Zakon o zaštiti novčarskih institucija ("Narodne novine" br. 56/15)

⁶² Čl. 18. Zakona o zaštiti novčarskih institucija ("Narodne novine" br. 56/15)

Novčarske institucije dužne su donijeti sigurnosni plan zaštite i sigurnosnu proceduru za svaku poslovnicu i eksterne uređaje za uplatu/isplatu i pohranu gotovog novca, a koji sigurnosni plan se mora uzeti u obzir prilikom procjene ugroženosti i sigurnosnih elaborata.

Međutim, pokazalo se kako banke nemaju dovoljno kvalitetno vođenje poslovne sigurnosti. Po pitanju sigurnosti ispunjavaju zakonski minimum koji se od njih traži, a sve ostalo prebacuju na zaštitarske tvrtke koje angažiraju.

Jedno od razbojništava koje će svakako ostati zapamćeno je razbojništvo u poslovnici FINA-e u Zagrebu u Zvonimirovoj ulici 54, pri čemu su poginula dva zaštitara. (Slika 3.)

Pljačku su počinila trojica zamaskiranih razbojnika naoružanih automatskim puškama i pištoljima na način da je jedan od njih ostao ispred poslovnice Fine u Zvonimirovoj 54, a dvojica su oko 14:50 sati upala unutra i odmah, bez upozorenja, počeli pucati iz dugog vatrenog oružja pri čemu su ubili jednog zaštitara tvrtke "Sokol Marić", a drugog teško ranili. Tada su s još neutvrđenim iznosom opljačkanog novca pobjegli u passatu karavanu koji je naknadno pronađen zapaljen u Rapskoj ulici u naselju Sigečica. (Slika 4.)

Obzirom da su razbojnici pucali na zaštitare odmah pri samom ulasku, onemogućili su ih u bilo kakvom daljnjem pružanju otpora ili traženju pomoći, odnosno obavještavanju policije.

Slika 3. Snimka razbojništva [11]

Dana 14. listopada 2006. u poslovnicu FINA-e u Đurđevcu ubijeni su zaštitar i klijent poslovnice. Na samom ulazu u poslovnicu nalazio je zaštitar, ali kako nije bilo tehničke kontrole ulaza, počinitelj je u njega pucao prije nego što je ovaj stigao poduzeti bilo što u svoju i u zaštitu klijenata i imovine.

Usporedbom navedenih događaja nameće se zaključak kako novčarske institucije u kojima su počinjena razbojništva:

- osim video-nadzora, nisu bile osigurane dodatnim tehničkim sredstvima na ulazima,
- zaštitari nisu reagirali uporabom vatrenog oružja,
- zaštitari su neposredno prije štetnog događaja, kao i inače, bili smješteni u neposrednoj blizini ulaza.

Problem ovakvih događanja očito leži u činjenici da su mjere osiguranja novčarskih institucijama koje se temelje na zaštitarima smještenima neposredno uz ulaz i video-nadzoru nedostatne.

Da bi se izbjegla ovakva smrtna stradavanja i onemogućavanje zaštitara da uopće reagira uporabom vatrenog oružja ili obavještanjem policije, zaštitari bi u svim novčarskim institucijama trebali stajati iza blindiranog stakla ili bi banke trebale imati rolo – vrata koja se blokiraju i imaju kameru.

Slika 4. Očevid nakon razbojništva u poslovnicu FINA-e [11]

Prema tome, zaštitaru nikako nije mjesto na ulaznim vratima ako ta vrata nemaju blindirana stakla, odnosno ako nisu rolo vrata koja se blokiraju, jer kada razbojnici pucaju već sa ulice, kao što je to bilo u gore navedenom slučaju, zaštitar ih nema mogućnosti kvalitetno i na vrijeme zaustaviti jer je i sam lako dostupna i savladiva prepreka.

Ovdje se dodatno postavlja i pitanje stručnosti i osposobljenosti zaštitara za rukovanje vatrenim oružjem i spremnosti da ga uporabe ako je to potrebno. Obuka za uporabu vatrenog oružja predstavlja jedan od najznačajnijih segmenata obuke zaštitara, ali problem je u činjenici što većina osoba koje se osposobljavaju za posao zaštitara nikada nisu niti doticaju s vatrenim oružjem, a nakon samo dvodnevne edukacije rukovanja oružjem šalju se na čuvanje novčarskih institucija ili kao pratnja pri prijenosu ili prijevozu novca i vrijednosti. Program osposobljavanja zaštitara u poznavanju, rukovanju i gađanju vatrenim oružjem u trajanju od svega 15 nastavnih sati predstavlja premalo vremena da bi se kvalitetno, sa stajališta sigurnosti i potrebne vještine, osposobilo za sigurno i pravilno korištenje i uporabu oružja.

Obzirom na navedeno, svakako bi trebalo razmotriti mogućnost izmjene zakonskih i podzakonskih akata u smislu razine osposobljenosti, odnosno trajanja obuke zaštitara. Bilo bi svrhovito uvesti različite razine osposobljavanja zaštitara, posebno po pitanju rukovanja vatrenim oružjem i time predvidjeti da zaštitari koji svoje poslove obavljaju u novčarskim institucijama u kojima je stupanj rizika na najvišoj razini, ipak prođu kvalitetniju i temeljitiju obuku od ostalih.

7.1. Materijalni položaj zaštitara

Tržišni, zakonski i drugi uvjeti poslovanja u kojima djeluju zaštitarske tvrtke, kao i spoznaja većine potencijalnih korisnika zaštitarskih usluga da postoji nužnost i obveza sve kvalitetnije zaštite vlastite imovine, u posljednjih dvadesetak godina znatno su unaprijedili način i bitno poboljšali kvalitetu poslovanja unutar djelatnosti privatne zaštite.

Međutim, usprkos stalnom poboljšaju kvalitete zaštitarskih usluga i činjenici da je ova djelatnost strogo zakonski propisana, djelatnost privatne zaštite još uvijek je suočena s neodgovarajućim vrednovanjem. Kontinuirani višegodišnji negativan trend zaostajanja prosječne neto plaće u sektoru privatne zaštite, u odnosu na ostatak hrvatske privrede, ukazuje na nužnost realnijeg vrednovanja pruženih usluga zaštite od strane svih korisnika.

Poznato je da su zaštitari i čuvari, uz osobe zaposlene u proizvodnji odjeće i radnike na uređenju krajolika, jedno od najlošije plaćenih zanimanja obzirom da im se prosječna neto plaća kreće u rasponu od 2.900,00 do 3.300,00 kuna.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku [9], prosječna neto plaća u Republici Hrvatskoj u 2013. godini iznosila je 5.515,00 kuna. Na drugoj strani, ljestvicu najplaćenijih zanimanja predvodi promidžba, reklamne ili propagandne vrste s prosječnih 9,776 kuna.

Osim toga, zaštitarska djelatnost nije uvrštena niti u zanimanja za koja se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, dok se primjerice, zanimanje baletana ili dimnjačara ubraja u takva zanimanja⁶³. Iako je Vlada Republike Hrvatske za 2015. godinu najavljivala izmjene Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem kojima bi sa popisa zanimanja za koja se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem brisala zanimanja koja u Republici Hrvatskoj više niti ne postoje, a uvrstila bi se neka nova zanimanja, za sada je sve ostalo samo na najavama. Upitno je da li će u najavljenim izmjenama zanimanje zaštitara uopće i biti uvršteno u popis zanimanja za koja se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, iako bi to zbog naravi posla svakako trebalo učiniti.

Uzmu li se u obzir osnovne karakteristike zaštitarskog posla kao što je trajno izlaganje stresu, stalna potreba visoke usredotočenosti na objekte promatranja i odgovornost za živote drugih, kontinuirani rad u smjenama i noćni rad, očito je kako je zaštitarska djelatnost podcijenjena, a osobe zaposlene u ovoj djelatnosti sa plaćom koja je više od 2.000,00 kuna niža od državnog prosjeka, znatno potplaćene.

---

⁶³ čl.5.st.1.t.1. Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem ("Narodne novine" br. 71/99,46/07, 41/08, 61/11)

8. ZAKLJUČAK

Kroz povijest se ciljevi postojanja policije i suradnja sa sektorom privatne zaštite nisu promijenili od industrijske revolucije pa do danas. Osnovni cilj tadašnje policije odnosio se na prevenciju kaznenih djela i kažnjivih ponašanja, a snaga policije ovisi o javnom odobravanju i poštovanju koje će osigurati suradnju s javnosti. Javna policijska snaga usmjerena na provođenje zakona i reda pomaže privatnoj sigurnosti, a kroz svoje djelovanje raste kao čuvar korporativnog sektora.

Sektor sigurnosti u posljednja dva desetljeća u Republici Hrvatskoj doživljava svojevrsnu revoluciju. U samim počecima, kada se poslovi zaštite osoba i imovine svodili uglavnom na najjednostavnije poslove čuvara, danas privatna zaštita, u nekim svojim segmentima, predstavlja vrlo razvijenu djelatnost, prvenstveno u dijelu tehničke zaštite koja se razvija usporedno s razvojem raznih tehnologija.

Prethodno je u radu navedeno kako ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, za razliku od policije koja ima posebne ovlasti, proizlaze iz tzv. građanskih ovlasti: nužne obrane, krajnje nužde i "građanskog uhićenja".

Osnovna funkcija privatne zaštite je preventivno djelovanje u području sigurnosti. Privatna zaštita u tom pravcu predstavlja najstručniji i najmasovniji oblik organizacije društva i pojedinaca u samozaštitnom i preventivnom smislu. Djelatnost pravnih osoba i obrtnika koji imaju odobrenje za obavljanje poslova privatne zaštite obuhvaća ono područje koje ne osiguravaju nadležna državna tijela ili je dopuna poslovima sigurnosti u zaštiti osoba i imovine.

Poznavanje ustavnih načela o temeljnim slobodama i pravima čovjeka, kao i zakonom danih ovlasti i dužnosti čuvara i zaštitara, samo je po sebi razumljivo i obvezno jer samo takav odnos može rezultirati zakonitošću, stručnošću i profesionalnošću u njihovu postupanju.

Slijedom navedenog, učinkovitost u obavljanju zaštitarskih poslova, odnosno u praktičnoj primjeni danih ovlasti, mora se cijeliti u prvom redu sa stajališta da li je konkretno praktično postupanje bilo u skladu sa zakonskim propisima. Svaka primjena danih ovlasti u obavljanju zaštitarskih poslova mora biti zasnovana na zakonu i u granicama čovječnog postupanja, bez obzira na težinu i složenost konkretnog događaja.

Prema tome, zakonitost i čovječnost u praktičnom postupanju zaštitara su uvjet i osnova za primjenu danih ovlasti, poglavito kada je u pitanju primjena sredstava prisile. Zakonsko dopuštenje za primjenu takvih ovlasti ujedno ukazuje i na činjenicu da zaštitarski poslovi uz temeljnu preventivnu djelatnost u određenim situacijama mogu imati i represivni karakter.

Nedvojbeno je da zaštitari i čuvari obavljaju poslove s posebnim radnim uvjetima u kojima postoji povećana opasnost za život i zdravlje pa se često postavlja pitanje da li su, u odnosu na ostala opasna, a slična zanimanja (policija, vatrogasci, službe spašavanja) u nepovoljnijem položaju, trebaju li veće ovlasti jesu li dovoljno zaštićeni na svojim radnim mjestima te jesu li dovoljno educirani za posao kojeg obavljaju, posebno oni koji rade u novčarskim institucijama.

Poslovi zaštitara se nastoje usporediti s poslovima javne sigurnosti (policije) koji su, isto tako, u svom radu svakodnevno izloženi povećanoj opasnosti za život i zdravlje, ali za razliku od zaštitara uživaju i određene beneficije koje im pripadaju po prirodi posla, pri čemu se prvenstveno misli na staž osiguranja u povećanom trajanju.

Međutim, pri tome se ne smije zaboraviti da su policijski službenici duži i izvan radnog vremena, po potrebi, izvršavati svoje dužnosti i primjenjivati ovlasti.

Za razliku od policijskih, primjena ovlasti zaštitara i čuvara ograničena je na štíćene prostore i objekte, osim u slučajevima obavljanja poslova neposredne tjelesne zaštite.

Zaštitari i čuvari primjenjuju propisane ovlasti i uporabljaju sredstva prisile samo kada su ona neophodno i jedino sredstvo postizanja cilja, a primjena ovlasti mora biti u razmjeru sa željenim ciljem i ovlasti se moraju primjenjivati postupno, od blažeg oblika prema težem.

9. LITERATURA

Knjige i stručni članci:

- [1] Dobranović, Ž., Mihaljević, B. (2008). *Privatna zaštita u normi i praksi*, Velika Gorica, Veleučilište Velika Gorica,
- [2] Gluščić, S., Veić, P. (2015.) *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima*, Zagreb, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija
- [3] Horjan, A.M., Prikaz knjige: Charles P. Nemeth – Private Security and the Law, *Policija i sigurnost*, 16 (2007), broj 3-4, 287-295,
- [4] Kalem, D., Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, *Sigurnost*, 54 (2012), 1: 45-54,
- [5] Kalem, D., Ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite (II. DIO), *Sigurnost*, 55 (2013), 3: 237-252,
- [6] Novoselec, P., (2007.) *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
- [7] Veić, P., Nađ, I. (2005). *Zakon o privatnoj zaštiti s komentarom*, Rijeka, Žagar

Članci s interneta:

- [8] Nađ, I., Djelatnost i ovlasti osoba koje obavljaju poslove privatne zaštite, *Dostupno na:* <http://www.kvalis.com>, *Pristupio:* 2015-08-03
- [9] <http://www.dzs.hr>, *Pristupio:* 2015-10-30
- [10] <http://hr.wikipedia.org>, *Pristupio:* 2015-11-25

Slike:

- [11] <http://www.google.hr/slike-zaštitar> i čuvari, *Pristupio:* 2015-10-07

Propisi:

- [12] Zakon o privatnoj zaštiti, *Narodne novine* br. 68/03, 31/10 i 139/10,
- [13] Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tjelesne zaštite, *Narodne novine* br. 45/04,
- [14] Zakon o zaštiti osoba i imovine, *Narodne novine* br. 83/96, 97/01,
- [15] Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, *Narodne novine* br. 76/09, 92/14,

- [16] Zakon o javnom okupljanju, *Narodne novine* br. 128/99, 90/05, 139/05, 150/05, 82/11, 78/12,
- [17] Zakon o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima, *Narodne novine* br. 117/03, 71/06, 43/09, 34/11,
- [18] Pravilnik o osposobljavanju osoba koje obavljaju poslove redara na športskim natjecanjima, *Narodne novine* br. 54/04,
- [19] Zakon o zaštiti prirode, *Narodne novine* br. 80/13,
- [20] Zakon o zaštiti osobnih podataka, *Narodne novine* br. NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12.
- [21] Zakon o kaznenom postupku, *Narodne novine* br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14,
- [22] Kazneni zakon, *Narodne novine* br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15,
- [23] Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem, *Narodne novine* br. 71/99,46/07, 41/08, 61/11,
- [24] Zakon o zaštiti novčarskih institucija, *Narodne novine* br. 56/15
- [25] Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, *Narodne novine* br. 89/1

10.PRILOZI

10.1. Popis slika

Slika 1. Zaštitar na dužnosti [11]	15
Slika 2. Primjena sredstava prisile [11].....	42
Slika 3. Snimka razbojništva [11]	50
Slika 4. Očevid nakon razbojništva u poslovnici FINA-e [11]	51